

омени човекољубиви Господе болесну слушкињу
Твоју Даницу чијом се добротом штампа ова
књига.

МАНАСТИР ЦРНА РЕКА

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

Књига

4

С благословом Његовог Преосвештенства
Епископа рашко–призренског
и косовско–метохијског
др Артемија

Издавач
МАНАСТИР ЦРНА РЕКА

Приредили
Црноречки монаси

Рецензија
Епископ др Артемије (Радосављевић)

Лектура и коректура
Ивица Живковић

Прво издање

Тираж 5.000 примерака

Прелом и штампа
Цицero, Врњачка Бања

ХАРИТОН
НОВОМУЧЕНИК
ЦРНОРЕЧКИ
1999

ЖИТИЈЕ

СВЕДОЧЕЊА

*Свѣи Новомученик Харийон
(икона, рад иконоѣисца Милоша Рашкої)*

ПРЕДГОВОР

Многи маловерни мисле како данас, због умножења греха, више нема и не може бити светих људи. Прошла су она времена, веле они, када су хришћани, уз велику благодат Божију, скоро безтелесно живели, чинили чудеса, или радосно подносили муке и смрт за Христа. Сагласивши се са мишљу да наше поколење нема такву благодат од Бога, такви се олењише и западоше у велики немар за подвиг у Христу.

Ради њиховог уразумљења, ради буђења многих душа за истрајну и чврсту борбу са телом, светом и ђаволом, ради спасења човечанства, Господ и данас показује свету људе храбре, тврде у вери, трпљењу и подвигу, показује свету свете људе. Такви људи, премда малобројни, краше и наше време, а красиће и сва времена и нараштаје до свршетка века. Сви они су, светлошћу свога врлинског живота, показали и свима доказали да се закон природе није променио, да је благодат Божија неисцрпна, да она делује у сваком нараштају, да је једина разлика то што у данашњем нараштају нема одлучности и воље да се истрајно, и крстоносно, без освртања на траг, иде за Христом.

Један од таквих угодника Божијих је и новомученик Харитон - у наше време јављени светилник људима и верни сведок Васкрслог Господа Христа.

Проходећи свој монашки подвиг заједно са овим светим мучеником у тихој и од метежа светом удаљеној црноречкој пустињи, били смо сведоци његовог великог подвига и врлинског живота. Својим богоугодним животом он је брзо онебесио своју душу, а нас обогатио живим примером „тврдог монашког подвига“ сличног ономе у древних отаца. Он је, у ствари, био „живо житије светих“, које смо ми свакодневно на делу могли да читамо, посматрајући његов тихи подвижнички живот, украшен многим монашким врлинама и запечатен печатом крви проливане на светом послушању. Да светлост његовог богоугодног живота не би била „свећа која се под суд заборава меће“ и светли само онима који су га познавали, него „свећа која се на свећњак поставља“ те светли свима у дому Божјем – Цркви (Уп. Мт. 5, 15), нађосмо за свој свештени дуг да приредимо ово житије, предлажући га као духовну храну и извор користи свим христољупцима и мученикољупцима. На тај начин бежимо од осуде за грех прикривања великих дела Бога нашега, истовремено од заборава чувајући сведочење Христа животом и крвљу овог мученика Господњег, ни по чему мањег од светих мученика у ранија времена пострадалих. Писање житија започели смо са благословом нашег духовног оца и надлежног архијереја г.г. Артемија, а камен темељац писања било је смирено молитвено обраћање светом мученику. При том нисмо желели да похвалимо мученика, јер муцава људска похвала и величање није потребно ономе ко је увенчан венцем мученичке славе на небесима, него смо имали у виду корист оних који са вером и љубављу ово читају.

Ономе што смо сами, у манастиру, видели и чули, додајемо и веродостојна казивања братије Светих Архангела код Призрена, (манастира у којем је отац Харитон замонашен), других монаха у епархији, најближих сродника, као и познаника мученикових из периода његовог живота пре монаштва. Резултат тога је опширно житије које сачињава први део књиге, док је други део књиге састављен од сећања на новомученика Харитона, која на својеврстан начин читаоцу пружају могућност да још боље упозна лепоту душе овог предивног изданка рода нашег, изражену речима оних који су га у различитим периодима његовог живота познавали.

Нека би Господ дао да ова књига многима буде подстицај на истрајно и чврсто ревновање у Господу и корак ближе ка званичном уношењу имена овог сведока Христовог у Диптих Светих наше Помесне Српске Цркве. Амин. Боже дај.

Братство манастира Црна Река

ЖИТИЈЕ

ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ

СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА ХАРИТОНА ЦРНОРЕЧКОГ

сваком времену и сваком нараштају Црква Божија на земљи била је обасјавана и украшавана животима свете деце своје – својих земаљских ангела. Сви они, светлим и крстоносним подвигом својим, сведочише истину Јеванђеља Христовог. Прошавши кроз капију смрти, они постадоше сјајне звезде на духовном небу цркве. Међу њима најјачом светлошћу блиста сазвежђе светих мученика.

Мученици су били хероји Духа Светога, слатки плодови горких времена, жртве благопријатне Богу (Уп. Фил. 4, 18). То су били крстоносци који су најсавршеније испунили заповести Јеванђеља. Њихови венци исплетени су од свих хришћанских врлина од којих су прве смирење и послушање. Мученици су били најбољи сведоци¹ истине Христове и стубови цркве. Да би неко био удостојен да умре за Христа он најпре мора да живи за Христа и у Христу.

¹ Реч „мученик“ на грчком језику каже се мартир, што значи и „сведок“.

Наша Светосавска црква је и сама, као дијадемом, украшена венцем светих мученика. Китила је она своје духовно небо сазвежђима светих мученика од времена Светог Великомученика Краља Јована Владимира до данас. Ко ће избројати гробља мученичких костију разасutih по намученој земљи српској, и ко ће измерити дубоко море мученичке крви у коме су потонули безбројни животи српских христоносаца, бораца за крст часни и слободу златну? Ваистину – само Бог у чијој су руци душе праведних (Уп. Прем. Сол. 3, 1). Један од таквих праведника, таквих сведока Христових, чије сведочење Христа, животом и крвљу, желимо да опишемо, је и новопросијали новомученик Харитон, пострадао од шиптарских зликоваца у Призрену, за време најновије голготе нашег народа на Косову и Метохији.

У потпуности описати његов животни подвиг овеначан мученичким венцем немогуће је, јер то је, у ствари, тајни подвиг срца а „*што је унутра и срце у човека дубоко је*“ (Пс. 63, 7). Највећи део његовог крстоносног подвига остаје познат само срцезналцу Господу а оно мало *што беше од почетка, што смо чули, што смо видели својим очима, што саиљегасмо и руке наше оиљаше* (Уп. 1. Јн. 1, 1–3) објављујемо вама, христољупцима и мученикољупцима, да и ви са нама прославите Бога који је диван у угоднику своме – новопросијалом мученику Харитону.

Овај предивни изданак рода српскога и велики светионик истине Христове, рођен је у подкопаоничком селу Сеоцу код Луковске Бање. Село се налази на источној страни Копаоника. Читав тај крај обилује вијугавим потоцима, цветним пољима, прелепим планинским масивима, рудама, термоминералним водама, шумама у

Поїлед на Сеоце, родно село оца Харїїїона

којима се разлеже славопој разноврсних птица. У овом прелепом подкопаоничком селу са око шездесет домова, раштрканих по валовитим брежуљцима, ветрови богоборног комунизма нису дували, тако да су кандила и славске свеће остале неугашене за све време његове „усрећитељне“ владавине на нашим просторима.² У домовима се знало за пост и молитву, за исповест и причешће а понављало за рад и послушност.

Лоши путеви и велика забит чинили су да Сеоце и сва околна села остану попут оаза хришћанске чистоте,

² Овај крај Србије својевремено је био јако четничко упориште, чувено по имену Косте Пећанца. После другог светског рата комунисти су, из тог разлога, мало улагали у економски развој тог краја, због чега он и данас заостаје за другим деловима Србије.

побожности и мира у којима је владало поштење и мукотрпни рад од јутра до мрака да би се могло преживети. Све саблазни модерног света почев од телевизије³ биле су далеко од тих вредних људи нажуљаних руку и ведрих лица.

У таквој прелепој природној, и још лепшој духовној оази, изникао је овај златни клас њиве нашега рода, који ће Богу донети мучеништво за Христа као строструки род. Из најплоднијег, грехом неупрљаног, дела те њиве ваљало је и најбољи плод убрати на слатки миомир Богу.

Родио се на Аранђеловдан (21/8. новембра) 1960. године, наговештавајући и самим даном свога рођења архангелску ватреност у служби и љубави према Богу.⁴ Његови родитељи, Будимир и Милка, били су благочестиви, вредни и скромни људи. Они су своје четврто че-

Будимир и Милка Лукић, родитељи оца Харитѣона

³ Струја је у село стигла тек 1980. године.

⁴ Занимљиво је да су манастири Црна Река и Свети Архангели код Призрена, у којима ће новомученик Харитон монаховати, посвећени Светим Архангелима Михаилу и Гаврилу.

до недуго по рођењу просветили светим крштењем и на-
дenuли му име Радослав.⁵ При крштењу Бог, који је нека-
да пророку Јеремији рекао: „Прије неіо ііе саздах у уііробі
знах ііе; и іірије неіо изиде из уііробе ііосвейіих ііе“ (Јер. 1,
5), и на њему показа недокучивост промисла свога, јер
стари свештеномонах који је дете крстио богонадахнуто
прорече да ће дете кад порасте бити монах, тајанствено
то изразивши речима: „Овај ће ме наследити“. На ове
речи свештеномонаха у том тренутку нико није обратио
пажњу, али су оне у своје време нашле потврду као што
ћемо касније видети.

Свети Архангел
Михаило
(фреска из
манастира
Црна Река,
Зограф Лонгин,
крај XVI века)

⁵ Осим њега, имали су и старијег сина Рadoјицу, старију кћер Радијану, млађу од Ра-
дослава кћер Радмилу и још једно дете Радула, који се упокојио у својих годину и по
дана.

Родна кућа оца Харијона (давно напуштена)

Деда му се звао Радован⁶ и својевремено је био црквењак. Овај изузетно побожан и вредан човек, каквих је у своје време српско село у сваком дому имало за главу и углед свим члановима домаћинства, мудро је, у духу традиционалне српске побожности, управљао својим домом. Цео тај дом био је као један мали манастир, у коме је владало поштовање старијих, послушање, рад и слога.

У кући некадашњег црквењака Радована Лукића, славио се Свети Апостол Тома⁷. Пост је у кући држан строго и у целини, а о већим празницима баба је водила своје унукe на причешће у оближње, сат времена хода удаље-

⁶ У другом светском рату био је војник краљеве војске. У јеку рата заробили су га немачки војници са целом његовом јединицом у Македонији и одвели га у заробљеништво у Берлин. Вратио се жив и здрав у своје село 1945. године.

⁷ Спомен његов Црква слави 19/6. октобра.

Црква Светиої Великомученика Мине у селу Штшава (XV век)

но село Штава, у цркву Светог Великомученика Мине. Ово двоје искрено побожних људи засадили су и семе православне вере у душу свога унука Радослава, кога је Господ изабрао себи за сведока и жртву очишћења грехова у нашем роду, као свети плод светог корена и чисту воду из чистог извора.

Будући строго васпитан у традиционално побожној и домаћинској породици, он је од раног детињства имао да учествује у свим домаћим пословима којих на селу у сваком тренутку има. Отац му је био рудар. Прва четири разреда основне школе мали Радослав је завршио у свом селу, и то са одличним успехом. На даље школовање отац га није слао због удаљености школе у другом селу и због потреба у домаћим пословима. Одређен тако од малих ногу на рад, он је још са десет година вредно и успешно обављао све сеоске послове: кошење, копање,

У то време, са мученичког Косова и Метохије, стиале су потресне вести о убиствима, прогонима Срба, нападима Арнаута на српске цркве и манастире, гробља, српске куће и имања, а нарочито на част и образ српских

девојчица, сестара и монахиња. Једном речју – настала је нова голгота српског народа и са њом нови ројеви српских новомученика. Било је то тихо, ђаволски лукаво и организовано „чишћење“ Старе Србије од Срба, потпомагано мрачним синовима нашег народа. Очајничке вапаје Срба у то време нико у Србији и „демократском“ свету није чуо.⁸ То је заправо био „први чин Косовске драме“, чији је сценарио написан у своје време, негде на

*Радослав у својој
12. години*

*Радослав у својој
15. години*

⁸ Тадашњи епископ Рашко-призренски, а садашњи патријарх Српски г. г. Павле, је у том периоду, разне државне органе, непрестано извештавао о нападима на Србе и имовину Српске цркве на Косову и Метохији. „Добијао сам упозорења да пазим на своје редовне извештаје Светом синоду, јер они долазе и до руку световне власти, али је било све јасније да је Косову и Метохији негде, на неком месту, пресуђено да више не буде српско“, записаће касније као патријарх. (Преузето из књиге др. Радмиле Радић, *Патријарх Павле, биографија*, Београд 2005).

„Западу правде“. На Косову су у то комунистичко време оштрени са Запада пристигли ножеви за покољ Срба у „другом чину косовске драме“, у коме ће рој најновијих српских новомученика предводити управо овај смирили и трудољубиви христоносац, који ће и сам још од раног детињства понети свој сопствени крст.⁹ Његов крст је, заправо, ивер једног огромног Крста који наш народ носи од када је у њему засађено семе хришћанске вере. Тим Крстом, или боље рећи огњем искушења и животних невоља, био је и овај Христов мученик попут злата у огњу седмоструко претопљен, као што ће даље казивање и потврдити.

Свешћеномученик Стефан
метохијски

⁹ Поменимо овде још једног христоносца, јеромонаха Стефана Пурића - духовника сестринства манастира Пећке Патријаршије. Рођен је 1964. године. У периоду рата на Косову и Метохији био је на послушању у манастиру Будисавци – метохи Пећке Патријаршије. По казивању сведока виђен је када су га Шиптари католици ухватили у селу Будисавци (јула 1999. године). Ту се нашао ради куповине намирница за манастир. Нешто касније, једног пазарног дана, виђен је на тргу града Истока. Призор је био потресан: Невиног Христовог слугу Стефана, свог улепљеног крвљу и прашином, маса шиптара је тукла и бесомучно вукла. Тукли су га чиме је ко стигао док га нису дотукли. Тако измрцвареног Христовог страдалника злочинци су бацили, како се прича, у бунар проте Андрије Поповића – мученика из другог светског рата, заједно са још неким Православним Србима. Његово Свето тело још увек није пронађено.

Као што је речено, детињство Радослава било је испуњено радом и послушношћу у рајском Сеоцу. Детиња радост, мало већа живахност и безбрижност били су му нераздвојни другови, све док из понора рударског окна у Сеоце није стигла тужна вест да му је отац у рударској несрећи тешко повређен и да му је живот у опасности. Тужну вест, у којој је ипак било зрачка наде да ће му отац остати у животу убрзо је заменила још тужнија вест о смрти очевој (6. децембра 1973. године). Био је то горак лек Небеског Лекара, после којег се његова детиња душа повукла у себе, у болну и срцепарајућу жалост. Истовремено, то је био први његов сусрет са чудовиштем које се зове „смрт“, које онога пред ким стоји покреће на размисљање о суду и пролазности овог краткотрајног живота. Такви сусрети ће у његовом животу постати чести. Гледајући нешто касније и сопственој смрти у очи, он је и прогледао духовним очима и оживео за Господа.

Сва брига о домаћинству полако је, после очеве смрти, падала на његова детиња плећа. Био је то само почетак невоља. Већ болесна мати убрзо је још више оболела. Усрдно јој је он тада служио, но Господ, који кроз невоље изграђује душе својих слугу, и њу убрзо, узе у своје дворе, такорећи, док му је била на рукама (27. августа 1975. године). Срце његово тада је проболо још једна оштра стрела туге и невоље рањавајући га за живот вечни.

Морало се и даље живети на овој долини плача што се земљом зове. Деда и баба већ су били у годинама и Радослав им је сада, са својом млађом сестром, био у старости и рука и нога. Смирено је тада овај петнаестогодишњак, заједно са дедом, обрађивао пет до шест хектара неплодне планинске земље и чувао стада од којих су сада живели. Ускоро се и деда, изненадно, пресели ка Господу (1978. године), а он сâм са бабом остаде да живи

на селу, јер је и сестра у међувремену одатле отишла. Сада се могло видети како он, поред свих других обавеза у домаћинству, са великом љубављу и старањем брине о престарелој баби - све до њеног упокојења (1983. године).

Сви ови болни догађаји, заједно са мукотрпним сеоским радом, смекшавали су његово невино и чисто срце попут воска на огњу. Овај нови Јов примао их је руком трпљења, никада не похуливши на Бога. Напротив, како нам мештани његовог села рекоше, он је увек ућуткивао оне који су хулили на Бога, Цркву, монаштво или свештенство које је веома поштовао. Заиста му се онда могу приписати речи праведнога Јова: *„Го изиђох из утробе своје мајке, ја ћу и отићи: Господ даде, Господ и узе. Како Господ изволе онако и би: нека је блајословено име Господње у векове“* (Јов. 1. 21).

Претрпевши тако зиму искушења, ова дивна воћка у градини Господњој рано је сазрела, тако да је његов поглед на живот био далеко озбиљнији него код осталих вршњака. Позоришта, игралишта, биоскопи све време су му били њива, штала, шума а забаве и изласци - мукотрпан рад. Не само на свом имању и за себе; он је усрдно помагао свима у селу, будући свима добар сусед. Због тога, као и због његове благости, кротости, предусретљивости и љубазности, сви су га у селу волели и по његовом одласку из села с љубављу сећали. Какав је био Радослав у очима својих суседа сељана, најбоље казују речи једне старије жене из тог села: „Шта да ви речем, тако се више не рађа“. Пре него што ће отићи из свог маленог села у велики Ниш (1983. године), да као подстанар тамо живи са својим братом и сестром, Радослав је и војску одслужио у Словенији (1980. године), одавши као примеран војник цару царево.

*Радослав као војник
у својој 20. години*

После смрти бабе, животно ткање Радослављево до-
било је другачији изглед, онолико различит колико се
рајска лепота и мир малог Сеоца разликује од градског
сивила и саблазни великог Ниша. Ту је он, о свом тро-
шку, ванредно довршио основну и средњу саобраћајну
школу, убрзо налазећи и посао. Новац за школовање
зарађивао је радећи у великим нишким индустријама:
Електронској и Дуванској. На послу су га ценили због
његове марљивости, одговорности, вредноће које је још
као дете био стекао. Свима је пружао потребну помоћ,
макар то било и на своју штету. Тако је једном својој
сестри позајмио већу суму новца за изградњу куће и
никада јој тај новац није затражио, носећи и сâм крст
подстанара. Слична добра дела брзо је заборављао, а
давао је тако да његова левица није знала шта даје де-
сница (Уп. Мт. 6, 3). Господ их је добро памтио и скла-
диштио тамо *где ни мољац ни рђа не квари, и где лойови
не ђошкочавају и не краду* (Мт. 6, 20), а узвратио му је

*Радослав
са
сесѣрићем
у својој
29. ѿдини*

дајући му у *наручје* меру *добру* и *набијену* и *сѣресену* и *ѿрејуну* (Уп. Лк. 6, 38) Својих благодатних дарова.

Карактерне особине Радославове биле су и неустрашивост, строгост, ватреност духа, одлучност. Ево примера из детињства и младости који о томе говоре.

У периоду детињства, казује рођена сестра оца Харитона - Радмила, било је дана када су заједно, неким послом, одлазили у град. Некада би се повратак задесио у вечерњим часовима. Дешавало се да у тим тренуцима аутобуса нема. У таквим ситуацијама готово увек он је говорио: „Ја одох пешице, а ви како хоћете“. Тада се сâм, без деци својственог страха, кроз шуму по мрклој ноћи враћао из града у село док су други остајали да чекају.

Следећи пример потиче из доба младости.

Радослав је журио на аутобус, који само што није кренуо за његово село. На улазу аутобуске станице дежурни радник није отварао рампу, јер није било жетона.

- Не могу да вас пустим без жетона - неумољиво и одлучно му се обратио радник.

- Добро, ако не ћеш да ме пустиш ја ћу на други начин да прођем. Тада је спретно прескочио ограду и отишао до аутобуса, не марећи за реакцију радника који се нашао у чуду због нечијег тако одлучног потеза.

Такође, додаје његова сестра, ако је нешто требало урадити, препреке за њега није било. Истог тренутка полазио је на посао и сигурно га обављао. Није волео одлагање обавеза. Био је у томе прилично строг.

Све ове особине он је, по обраћењу и нарочито у монаштву, преобратио у силовита оружја, којима је неустрашиво, строго према себи, ватреним духом и одлучно, водио рат са духовима злобе у поднебесју, за кратко време јављајући се као победник.

Поред свих својих добрих дела, поштења, кротости, марљивости, правдољубља, умерености у свему, Радослав у том периоду ипак није живео чистотом живота једног православног хришћанина. Као да је његова душа, у светском метежу, била заборавила сладосни осећај Божјег присуства који га је у детињству пратио, за сладост поста, молитве, речи Божије, мирис тамјана на Литургији и Свето причешће. Рекло би се да је семе вере, засађено у пролеће његовог живота, проживљавало зиму непознавања правила хришћанског живота, која је у то време владала у срцима многих „православних“ Срба, нарочито оних у граду. За све ово народ је имао да захвали безбожном комунистичком режиму.

Нашавши се у мору саблазни великог града, његово срце лагано се гасило због греха полако западајући у таму богозаборава. И при таквој тами, његова добра дела, правдољубље, вера, која се никада није потпуно угасила и животни крст, кога је трпељиво носио од детињства, узишли су на спомен пред Богом, баш као некада молитве и милостиње Корнилија капетана, и измолили милост и благодат у Господа, те га је Свемилостиви призвао на пут спасења. И као што је Корнилију био послао анђела да га упутѣ Апостолу Петру у Јопу, да би му овај показао пут спасења, тако је њему послано спасоносно искушење, после кога се он свим срцем обратио Господу, надаље му ватрено служиће. Наиме, промисао Божји је овог војника Христовог довео до учешћа у рату у Хрватској (1990. године). Страхоте рата и близина смрти потпуно су смекшали невољама већ смекшану земљу његовог срца, које је, од тада, било потпуно спремно да

Манастѣир Свѣтѣи Јована Крстѣиѣла, Матѣјевац (XV век)

у себе прими семе речи Божје. *Ваисџину је све и сва џаиџина, а живоџ је сенка и сан* (из службе за упокојене, сједален после треће песме). *Дани су човечији као џрава, као цвеџ у џољу, џако цвеџа* (Пс. 102, 15). Ово су биле истине које је у тренуцима смртне опасности спознало срце будућег монаха и мученика, истовремено вапећи у топлој молитви: „*Помози ми, Госџоде, Боже мој, сџаси ме џо милосџи Својој; Милошћу Својом избави ме, јер сам невољан и ниџиџ, и срце је моје рањено у мени*“ (Пс. 108. 26, 22). Смирену молитву слуге свога Господ је брзо услиџио. Избавио га је од сигурне смрти која се надвила над његовом главом, истовремено га рањавајући стрелом божанске љубави.

Сачуван тако моћном миџицом Господњом у вихору рата, као некада Јона у утроби кита, или три младића у вавилонској пећи, Радослав се вратио своме дому благодарећи Богу: „*Славићу Те, Госџоде Боже мој, свим срцем својим, и џоџиџоваћу име Твоје до века*“ (Пс. 85, 12) и молећи се: „*Покажи ми, Госџоде, џуџи Свој, и иџи ћу у иџиџини Твојој*“ (Пс. 85, 11).

Огањ његове љубави према Господу био је толико јак, да се могао упоредити са ревношћу изабраника Божијих који су имали небеска виђења у свом животу. Можда је он у смртној опасности заиста и имао неко виђење – Бог зна. Једно је свима познато: његов даљи живот био је испуњен тако ватреном ревношћу, као да је свагда пред собом гледао Господа у свој слави Својој.

Господ, који жели да се сви спасу и дођу у познање истине, убрзо је, видећи такву његову љубав, овог новог Корнилија упутио у његову „Јопу“ – манастир Светог Јована Крститеља¹⁰, где је упознао свог путоваћу спа-

¹⁰ Овај манастир се налази четрнаест километара од Ниша у атару села Матејевац.

Игуман Илија Милинковић (1931 - 2004)

сења и ревносног сејача речи Божје, старог игумана Илију. Овај неуморни, љубављу испуњени и увек ведри служитељ Божјег олтара, видевши његово искрено обраћење и тражење пута спасења, с љубављу га је примио под своје окриље, радујући се духом лепоти његове душе и њеној љубави према Господу.

Распаљен божанском љубављу он је сада усрдно радио на пољу своје душе, чистећи је од корова страсти и трња греховних жеља. С љубављу је читао Свето Писмо и друге божанствене и душекорисне књиге, ревновао у посту, молитви и осталим хришћанским врлинама. Негујући у себи целомудреност и жудећи за Господом, ревносно је посећивао и Божји храм говорећи у срцу своме: „Госйоде! Омилио ми је сѣан дома Твојеја, и месѣо насеља славе Твоје“ (Пс. 25, 8). Његова љубав и послушност према оцу Илији, који му је био нови отац и

мајка, била је снажна а њихови сусрети у манастиру Светог Јована чести. Знао је Радослав и дуже време да остане у манастиру нарочито у постовима и пред велике празнике. Сваке године тримирио је у манастиру, марљиво се трудећи на манастирским послушањима. Устајао је увек пре свих, рано потпаљивао манастирске пећи, како би се просторије загрејале пре устајања братије, читао своје јутарње правило и први долазио на службу. Често се могло видети како по завршеном послу као стуб стоји за певницом, читајући акатисте или каноне, или како са страхом прислужује оцу Илији.

Заливана тако водом усрдног делања, његова вера све је више расла. Колика је она у том тренутку била говори пример исцељења о којем је сâм мученик касније у славу Божју сведочио. Десило се да се једном тешко разболео од неке стомачне болести. Болови су били неподношљиво јаки. Уздајући се у милосрђе Мајке Божије, клекнуо је пред икону Пресвете Богородице Тројеручице у свом дому и у топлој молитви заспао пред иконом. Када се

*Икона Пресвете
Богородице
Тројеручице
(манастир Хиландар)*

пробудио болова није било и он се осећао потпуно здравим. Из свег срца заблагодарио је Мајци Божијој. Никада се од тада у болести није обраћао лекарима за помоћ него се молитвом и постом препуштао Лекару душа и тела наших, Господу Исусу Христу, и пречистој мајци Његовој.

Видећи обиље духовних дарова у овом изабранику Божијем, његов духовни отац радовао се духом, често га у његовом одсуству хвалећи и говорећи да таквог човека у свом животу још није срео. Зато је игуман марљиво неговао његову душу, „припремајући га за нешто велико“, како је сâм једном приликом изјавио окупљеној браћији. Та припрема је ревносног Радослава водила у манастир: и то у манастир Светог Саве Освећеног у Светој Земљи.

*Христѣос Панѣократиѣор
(фреска из манастира Црна Река, Зоѣраф Лонѣин, крај XVI века)*

Поред духовних подвига, испуњавањем свих заповести Господњих, Радослав је у периоду припреме за манастир проходио и телесне подвиге. Месо је потпуно избацио из употребе уздржања ради. Да би навикао тело на суву и топлу климу, каква влада у Светој Земљи, редовно је одлазио у сауну, иако му је то врло тешко падало. Свака земаљска брига била је далеко од њега, тако да је он још у свету, пре монаштва, водио монашки начин живота.

Отац Илија је, у то време, повремено организовао ходочашћа у Свету Земљу. Он је и сâм једно време живео у обитељи Светог Саве Освећеног, имајући велику љубав према светињама Свете Земље. Ту љубав је по доласку у Србију и у другима хтео да засади, управо на тај начин што је многим омогућио посету Светој

*Манастир Светиої Саве Освећеної у Јудејској џусіињи
у Палестіини (VI век)*

Ходочаиће у Свѣиу Земљу (април 1995. године)

*Ходочашће
у Светој Земљи
(април
1995. године)*

Земљи. На једно такво ходочашће, претходно великодушно, раздавши своју имовину потребитима, кренуо је и Радослав, у намери да као испушеник остане у манастиру Светог Саве Освећеног (априла 1995. године). Стигавши срећно у Свети Град Јерусалим, он се са љубављу и многим сузама поклатио животворном гробу Господњем и осталим светим местима. Велика благодат која обитава на овом светом месту коснула се његовог срца и још више у њему распалила огањ вере и Божанске љубави. Тако горућег срца, он је са радошћу и одушевљењем хитао ка манастиру Светог Саве где је имао благослов да остане. То се, по недокучивом промислу Божјем, није догодило. Света Земља га није примила да би, нешто касније, његова света душа, са свете земље Косова и Метохије, била примљена у Небески Јерусалим да са Господом вечно царује. На одречне речи манастирске управе, туга је у првом тренутку као тамни облак

покрила цело његово биће. Убрзо се кроз молитву пре-
нуо, смирено рекао: „Воља Божија нека буде“ и без оп-
стајања у тузи и узнемирењу препустио себе небеском
крманошу - Господу Христу.

По повратку из Свете Земље, његова душа још је јаче
горела огњем небеске љубави. Тада се у њему појавила и
смирена помисао, да Господ, затварањем манастирских
врата за њега, указује на његову недостојност да живи у
манастиру, те да му ваља ићи путем брачног живота. С
обзиром да је био лепог телесног и још лепшег душевног
изгледа то се могло лако и остварити. Упознао је и до-
бру, побожну девојку, и већ се неочекивано нашао на ра-
скршћу живота: манастир или брак. *Покажи ми љуѣи,
којим да идем, јер к Теби љодимем душу своју* (Пс. 142, 8),

*Радослав у
својој
35. љодини*

ватрено се молио Господу. Видећи да је његово срце далеко од светске сујете и брака, да је испуњено ватреном ревношћу и да је спремно за стоструки род Господ је убрзо развејао све његове мисли о браку и устима оца Илије изрекао благослов да се упуту у манастир Црна Река, под окриље Светог Петра Коришког.¹¹ Ту, у просто-рно малој, али духом и благодаћу која на њој почива великој, и изузетно плодној светој обитељи,¹² требало је да буде засађено ово племенито семе. У светом расаднику ваљало је и свето семе засадити.

Ограђен благословом свог духовног оца и имајући његове свете молитве за путовање, он се као јелен који чезне за изворима вода (Уп. Пс. 41, 2), упуту у тиху и од пометежног света удаљену црноречку пустињу, да отплати дуг свој Богу, како је сам говорио. Ту су га бротија с љубављу примила. Од тог тренутка почело је његово добровољно страдање за Христа. Понео је нови крст, већи од његовог предходног животног крста колико је душа претежнија од тела, а који свети оци називају бескрвно мучеништво. Одбацивши тако све лепоте и богатства овога света као блато са својих ногу, он је сада

¹¹ Преподобни Петар Коришки – познати српски подвижник из XIII века. Подвизавао се у једној пећини недалеко од села Кориша у Призренском подгору. Његове свете мошти су најпре почивале у његовом манастиру у Кориши (подигнуто по његовом блаженом уснућу), а затим су, за време кулминације албанско – турског насиља над православним живљем призренског краја, пренете у Црну Реку. То је највероватније било у XVII веку (свакако пре 1709. године). Од моштију Светог Петра исцељења од својих душевних или телесних болести примили су многи и православни и муслимани.

¹² Последњих 30 година кроз Црну Реку је прошло око сто људи. Захваљујући тако великом приливу младих богољубивих душа, жељних монашког подвига, „својеврсним расађивањем“ од стране некадашњег црноречког игумана, касније и епископа Рашко – призренске епархије г.г. Артемија, оживело је још неколико манастира у епархији. Зато је Црна Река стекла епитет „расадник монаштва“ или „мајка Рашко – призренске епархије“.

Манастѣир
Црна Река
(XIII век)

великим телесним трудовима, на које је био навикао, додао свете духовне трудове: трпљење, смирење и одсецање своје воље.

*Прво, корен, јестѣе ѿслушање. Послушање ће ѿи све донѣи и даѿи. Вршии ѿслушање? Имаћеш блаѿодаѿи Божију; за рај си. Молиѿва извире из ѿслушања. Послушање и одсецање своје воље ѿо је безкрвно мученишѿво.*¹³

Речи богоносног оца Јефрема Светогорца записао је овај раб Божији на таблице свога срца, још пре доласка у манастир. Сада, на самом почетку монашког живота, похитао је да их и на делу испуни. Заиста, њему је реч „благослов“ била све и свја. Без благослова ни најмању

¹³ Поуке о послушању старца Јефрема светогорца.

*Часни Крст
на литици
изнад манастира*

ствар није хтео да уради. Свако послушање наложено му од игумана он је са лакоћом, смирено, свом душом, свим срцем извршавао, ни у чему себе не штедећи. Његово умеће обављања свих врста послова, почев од кухиње, мајсторија и вожње, до најтежих послова у шуми, одмах се јасно показало. Због тога је он од самог почетка постао десна рука младог братства, у манастир пристиглог углавном из градова и ненавикнутог на рад.¹⁴ Никада он није био беспослен. Стога је униније, као ватром паљено, бежало далеко од њега. Он је, по благослову игумана, помагао и околним мештанима и пријатељима манастира, због чега је уживао њихову велику љубав и поштовање.

¹⁴ Једно од успешно обављених послушања било је и постављање крста изнад манастира на литици високој око две стотине метара. Ове радове предводио је управо искушеник Радослав, уз помоћ братије и верника из Никшића. Тај крст и данас блиста изнад манастира, подсећајући на његов крстоносни подвиг.

Искушеник Радослав у црноречком брајсѣвѣу (1996. ѣодина)

Оваква послушања била су везана са изласком из манастира и боравком међу мирјанима, крајње се противећи његовој тежњи за ћутањем и самоћом. Он их је ипак смирено обављао, одсецајући своју вољу и трпећи Христа ради.

Једно од првих његових послушања било је послушање возача. На самом почетку његовог обављања, он је, по навици из света, веома брзо возио. То је многима од братије сметало, па су му на то скренули пажњу. Смирено је прихватио примедбу искрено се трудећи од тада да сапутницима возња буде пријатна и удобна. Целокупно његово опхођење са ближњима одликовало се дубоким смирењем и љубављу. Љубав према ближњима, рођена од вере и страха Божијег а храњена благошћу, милосрђем и надом, узрасла је у његовој души високо и Богу плодове доносила. Ево једног таквог плода.

Недалеко од манастира, на двадесетак минута лично напорног хода, налазила се стара брвнара, где је живела једна изнемогла старица са симболичним именом – Крстијана. Сходно имену, и њен живот био је у знаку крста, јер је живела сама у планинској забити, неспособна за рад и бригу о себи. Сазнавши за њен крст његово се срце сажалило и испунило још већим крстом састрадавања. Горећи жељом да јој помогне, овај верни Христов следоватељ решио је да за то затражи благослов игумана. Добивши благослов, он је редовном манастирском послушању додао не мали труд око ове изнемогле и од свих напуштене старице. Служио јој је усрдно као самоме Христу, чије је речи: *„Кад учинисте једноме од ове моје најмање браће, мени учинисте“* (Мт. 25, 40), дубоко у срцу чувао. Сваког јутра, по снегу и по киши, Радослав је одлазио старици да однесе храну, наложи ватру, спреми дрва и све друго што је било потребно. После краћег времена враћао се редовним манастирским послушањима где је беспштедно савладавао своје тело трудовима. Предвече је поново одлазио да однесе вечеру и спреми све што је старици било потребно и поново се враћао у манастир на службу. Због таквог његовог служења, а понајвише због смирене ведрине и љубави којом је зрачио, ова старица га је толико заволела да је по његовом премештању из Црне Реке плакала као за рођеним сином. Често се о њему распитивала код братије који су јој касније долазили.

Његова благод и милостивост испољавала се не само према људима, него и према најситнијем створењу Божјем. Један од братије сведочи о томе:

- Једном сам, у присуству брата Радослава, хтео да убијем ровца који се шуњао поред моје келије. Видећи

моју намеру, тужно ми је поставио питање: „Ако га је Господ створио зашто би га ти убио?“ Питање је било на месту. Ја сам одустао од своје намере, дивећи се благиости његовог срца које је састрадавало и са тако малим Божјим створењима. И данас, када се нађем у сличном искушењу, сетим се оца Харитона и његовог мудрог питања, па обично одустанем од сличних својих намера.

Као разуман и мудар војник Небескога Цара, он није сагоревао свој велики труд огњем празнословља или осуђивања, него је све време проводио у благоразумном ћутању, присећајући се својих грехова и тајно се молећи у срцу. О његовом ћутању братија сведочи:

- Дешавало се да брат Радослав и ја цео дан проведемо заједно на послушању, не проговарајући ни речи. Ако га нешто и упиташ, он кратко и љубазно одговори и поново утоне у море ћутања. Заиста је био ћутљив и вредан човек, какав се ретко среће - говорио је јеромонах Спиридон.

А монах Пахомије казује: Моја келија била је поред келије тада искушеника, Радослава. Верујте, братије, за неколико месеци, колико смо у манастиру били заједно, ми нисмо проговорили ни речи, сем уобичајених монашких поклона при сусрету.

- Једном сам са оцем Харитоном, по благослову игумана, кренуо на дужи пут. Скоро сав пут провели смо у ћутању. Оно што се мени из тог тихог и прилично дугог путовања дубоко урезало у сећање биле су његове изненадне и са приметном ганутошћу изговорене речи: „Оче када би само знао колико је свети Харитон био велики светитељ!“ Била је то једна од његових светлих мисли којим је све време био обузет, а која се у том тренутку оваплотила у реч. После тих речи опет је заћутао и на-

ставио своје сазерцање – испричао нам је јеромонах Мадарије.

Његова ђутљивост, којом је чувао топлоту духа, имала је неку тајанствену дубину и духовну ширину. Ево још једног, сведочења јеромонаха Спиридона које то потврђује.

- Пре него што сам постао црноречки искушеник по времену сам долазио у Црну Реку и ту помагао братији на послушањима. Приликом једне такве посете одређен сам да помажем, тада искушенику Радославу, око млевенња парадајза за зимницу. Дуго смо ђутећи радили. У том ђутању почех да размишљаам о својој тадашњој жељи да одем у Аустралију. О њој ником нисам причао. Погледај, рекох у себи, какве лепоте има у Црној Реци, а ти размишљаш о Аустралији. Такве моје мисли неочекивано прекину Радослав речима:

- Знаш брате, ја сам пре манастира много волео да одем да живим у Аустралију.

- И шта је од тога било?

- Као што видиш, одговорио је кратко, показујући главом на парадајз који смо млели, и поново зађутао. Тим одговором као да је хтео да каже: постао сам искушеник. Убрзо сам и ја ступио у манастир, а овај догађај ми се дубоко урезао у сећање.

На сва манастирска богослужења долазио је први, непокретно стојећи на целом богослужењу, ма колико оно било дуго. Стајао је неприметно, благо спуштене главе, поред кивота Светог Петра. Када би га позвали за певницу, послушно би долазио, озбиљног израза лица, и лепо, течно и са пажњом читао оно што му је одређено. Навике својствене младости на њему се нису примећивале, а његово држање било је озбиљно и зрело, какво

Мошѣи Прѣйодобноѣ Пеѣтра Коришкоѣ

приличи добу старости, јер је „мудросѣи седина људима, и узрасѣи сѣтаросѣи је живоѣи нейорочан“ (Прем. Сол. 4, 9).

Тих и неприметан у држању он ни својим облачењем није хтео да привлачи пажњу на себе. У Цркви и ван ње, носио је изношену, али уредну и непоцепану одећу. И лети и зими носио је сукнене панталоне, гумене опанке и вунене чарапе, имајући при том преко подрасника вунени прслук. Зими је узимао само још један такав прслук, што је за црноречке прилике изузетан подвиг. Зима је у Црној Реци дуга и хладна. С обзиром да се ради о планинском пределу, температура зна да падне и до 25 степени испод нуле. Но, топлоте ради Божије, он је трпео и зиму и црноречку влагу, као и сва друга искушења. На тај начин цепао је менице својих грехова, чинећи своју душу достојном мученичког венца.

*Искушеник Радослав и оцац Василије са верницама из Ниша
(1996. година)*

Према стварима увек је држао своју савест чистом, не дозвољавајући себи да ишта пропадне због његове небриге, лењости или немара. Са нарочитим поштовањем односио се према хлебу, кога је тако мукотрпно у периоду пре манастира стицао и кога је поштовао скоро као светињу.

Чувајући тако чистоту савести према Богу, ближњима и стварима, он је марљиво стварао погодно тле за узрастање светог семена молитве. На тако погодном земљишту срца, заливано послушањем и смирењем као двема рајским рекама, напредовало је и свето семе молитве, *као дрво усађено крај њојока, које род свој доноси у своје време* (Пс. 1, 3). Молитвена сабраност и непрекидно пребивање у Господу уносили су у његову душу не-

помућени мир, који је из њега зрачио тако јасно као што сунце зрачи својом светлошћу. При таквом душевном миру, његово је тело цветало христоликом лепотом, тако да је благошћу свога изгледа и целом својом појавом сведочио да је постао станиште Духа Светога и да је далеко од сујете овога света.

О томе сведочи игуман цетињског манастира, Лука: Десило се приликом свечаног ручка, на хиротонији једног нашег владике, да се нађем поред оца Харитона. Пошто више није било других места, њега су, мада му је то било врло непријатно, посадили међу владикама и игуманима, тако да се нашао у мојој близини. У таквој многољудној средини, са свим особеностима једног таквог догађаја, он је зрачио таквим миром и спокојношћу, да је то неминовно привукло моју пажњу. Имао сам прилике да будем поред светих стараца, какав је био грчки старац Јефрем или неки наши старци, али такав неземаљски мир, какав сам осетио поред оца Харитона, који је у то време тек око годину дана носио монашку схиму, нисам имао прилике да осетим.

У његовој келији, која је истовремено, услед оскудности просторија, била и манастирски магацин, од ствари њему потребних могли су се видети: две – три иконе окачене на зиду, Свето Писмо, молитвеник, пар књига и нешто налик на кревет, што је сâм склепао од дасака, поставио на четири пањића и прекрио танким простирачем. Но, и то мало што је имао он није сматрао својим него манастирским стварима због чега их је, при премештању у други манастир, оставио у својој келији, узевши само личну гардеробу која је стала у једну мању пластичну кесу. На супротном крају те веома хладне и мале келије - магацина налазили су се џакови са мана-

*Богородица шира од небеса
(фреска из манастира Црна Река, конха айсиде, Зограф Лонин,
крај XVI века)*

стирским намирницама, тако да је слободног простора било тек толико да се може проћи. И поред такве неудобности, њему је келија била рајско насеље у коме је потпуно нечујно пребивао, одвајајући се својим умом од свега земаљског. Ако се чиме наслађивала или се нечему радовала његова душа на свом крстоносном путу онда је то била управо могућност осаме у својој келији.

Монахиња Евпраксија из манастира Кончула присећа се: Пре него што се братија уселила у нови конак манастира Свети Архангели, живели су у згради епископије. Наше сестринство, које се тада налазило у манастиру Свете Тројице код Призрена, често је долазило у Призрен, када смо често свраћали у епископију. Сећам се да је, тада још увек искушеник Радослав, имао броја-

ницу у руци. Приметно је било да се сабрано моли. Кад год је могао повлачио се у самоћу. Другом приликом сестре из нашег манастира ишле су у испосницу, а он је остао да шета око манастира. Тада је неко прокоментаришао да је отац Харитон као вук самотњак. Од тада је мени та асоцијација остала као главна особина оца Харитона.

У самоћи своје келије, отац Харитон је, у топлој молитви, ненаситом читању Божанствених књига и сазерцању наслађивао своју душу небеском храном и скупљао снагу за подношење свих тегоба трновитог и уског монашког пута. Роптање, малодушност и незадовољство додељеном му неудобном и хладном келијом били су далеко од њега. То је важило и за сва друга искушења монашког живота, која као сенка прате сваког Христовог монаха. Често смо га виђали како после вечере узима за трпезом читану књигу „Житија Светих“ и одмах одлази у своју келију, не дајући места разговору са братијом или шалама својственим младости. Поуке и подвизи светих отаца, нарочито светих мученика, сачињавали су његов свет а овоземаљска таштина њега се није дотицала. Зато је свима деловао као путник на перону овоземаљског живота, са једним завежљајем свога тела, који зна где је кренуо. Његова невезаност за било шта земаљско и чежња за Господом биле су два јасно изражена украса његове душе. Цела његова појава псаламски је говорила: *„Жедна је душа моја Боја, Боја Живоја, кад ћу доћи и показати се лицу Божијему?“* (Пс. 41, 2). Сâм отац Харитон често је говорио братији: „Кад ће то царство Небеско?“ У својој чежњи за Богом он је заборављао себе и трудом изгарао на послушањима, мало марећи и за сам свој живот. Ево пар примера за то:

Манасѿир Црна Река (XIII век)

Једном се догодило да су манастирске козе одбегле на врх стрме, клизаве и око две стотине метара високе литице изнад манастира. Снег је већ био пао, што је био додатни разлог да се пастир не усуди да крене за њима. Пошто се нису вратиле ни трећег дана, овај ватрени слуга Бога живог измолио је благослов од игумана да покуша да их врати. Окриљен благословом спретно се успентрао до врха и вукући за собом козу водиљу повео их натраг, наочиглед братије, који су са зебњом посматрали овај опасни подухват. Дуго се о овоме причало међу братијом, а наша љубав и поштовање према њему после тога били су још већи.

Другом приликом, помажући суседима манастира око грађевинских послова на крову њихове куће, одлучно је спречио домаћина да обави најризичније послове на крову говорећи: „Препустите то мени. Ако ми се нешто и догоди неће бити велика штета, јер ја не остављам никога иза себе. Ви имате жену и децу“. После тих речи

спретно се попео на кров, обавио оно што је било потребно, сишао и са шалом наставио рад, одвлачећи тако пажњу са протеклог опасног подухвата. Но, и поред настојања да се заборави такав његов поступак, домаћину су се његове речи дубоко урезале у срце. О томе је, по пресељењу мученика у небеске обитељи, са ганутошћу причао манастирској братији величајући оца Харитона као човека који је био - како сам рече - „жива ватра“.

Такав је био његов труд на послушању, таква пожртвованост, таква љубав према ближњима. О величини такве љубави говори Господ у Светом Јеванђељу: „Од ове љубави нико нема веће, да ко живоѣ свој ѣположи за ѣпријатеље своје“ (Јн. 15, 13). Запаљен огњем такве љубави он је касније, за време рата на Косову, без страха прихватао ризична послушања. Та храброст, неустрашивост и спремност на жртву биле су неке од главних црта његовог духовног лика. Извршавајући једно такво послушање, или боље рећи служећи Богу и ближњима, он је и пострадао, стављајући тако печат своје крви на сва своја богоугодна дела.

Поред подвига послушања и молитве, отац Харитон се трудио и на уздржавању од хране. За трпезом је у почетку јео само хлеба и црног лука, савладавајући тако тешким пословима већ заморено тело. Такво његово уздржање прекинуо је благослов игумана, који није желео да се било ко од братије издваја својим подвигом. Смирено прихвативши овај благослов, он је надаље јео од свега по мало, и то не до ситости. Ако би се десило да предложено јело због своје стомачне болести није могао да једе, узимао је само хлеб, при чему никада није роптао на куvara. Напротив, увек је благодарно и задовољно устајао са трпезе, као да је она била царска.

*Монашки сабор у манастиру Црна Река
(1997. година)*

Иако је отац Харитон био немилосрдан непријатељ своме телу и строго осуђивао своје слабости, он је према братији био благ и кротак, предусретљив, састрадалан и пријатан, са осећајем за умесну и крајње умерену шалу. Речи оговарања, осуђивања или ниподаштавања других биле су далеко од њега. Уз то, стекли су утисак многи од нас, испољавао је у неким својим поступцима и речима и благу јуродивост, којом је вешто крио своја духовна осећања, избегавајући да буде хваљен. Због свега овога братија га је волела и поштовала, а његова реч, иако ретка, примана је као реч врлинског монаха и радо су је слушали сви. Таква ватрена ревност, усрдност на свим манастирским послушањима, безпоговорна послушност и умешност у многим пословима били су разлози што је он, после двоипогодишњег искушеништва у Црној Реци, био одређен за сабрата манастира Светих Архангела код Призрена, који се у то време обнављао и очекивао своје

прво братство после запуштања у турско време. Пре него ће са осталом братијом прећи у новооживљени манастир он је једно време провео у манастиру Светог Апостола Марка у Кориши код Призрена.

Манастир Светог Марка се такође налазио у почетку обнове. Та 1998. година била је година честих акција шиптарских терориста. Налазио се на сат хода изнад села Корише код Призрена, окружен ситном шумом и стенама. У нека села тог краја српска нога десетинама година уназад није крочила. У једном од њих је била база тзв. ОВК¹⁵ за призренски крај. Био је то период у коме су терористи смишљено изазивали бурну реакцију државне полиције, чиме је требало некадашње угњетаче српског народа свету приказати као жртве. Краће речено, била је то увертира у други чин косовске драме.

Манастир је био далеко од људских погледа, тада имајући четворочлано братство. Посетиоци су били веома ретки. Мир и тишину нарушавале су само прекрасне птичице својим славословљем. Једном речју срце овог боготражитеља сада је милошћу Божјом добило оно што је одувек желело. Ту је појачао свој труд и подвиг поста, понајвише се хранећи суварцима, мада је врло уздржано, благослова ради, јео и све друго што је на трпези било предложено. Страх од терориста у том крају њега се ни најмање није дотицао, нити је у његовом срцу било трунке мржње према њима. Свесрдно је мрзео насиље и неправду ма са које стране долазила, а човека као круну Божјег стварања увек је сажаљевао, говорећи: „Не знају шта раде, ђаво их је преварио“ или: „Шта ћеш, и они се боре за своје интересе. И они су људи“. Често је,

¹⁵ ОВК – скраћеница за злогласну и терористичку паравојну формацију, самоназвану „ослободилачком војском Косова“.

Манасїир Свеїїї Марка у Кориїи їре рушења (XV век)

*Манасїир Свеїїї Марка у Кориїи након рушења
од сїйране шийїарских їерорисїа 1999. їодине*

слично Светом Јовану Крститељу, наше полицајце и војнике саветовао да ником не чине насиље и никог не злостављају. Не само на речима, него и на делу, испуњавао је закон љубави, изражен Господњим речима: „Љубиће нејпријатеље своје, добро њвориће онима који вас мрзе“ (Лк. 6, 27). Ево једног таквог примера.

Негде у време највећих терористичких акција шиптара, недалеко од манастира Светог Марка, с пута је склизнуо трактор у коме су били командант тзв. ОВК за призренски крај и још један терориста. Од братије која је ту случајно пролазила затражили су помоћ. Такву помоћ могао је да пружи само Радослав, јер је био спре-

Сузе у очима оца Харитона (кадрови из видео записа)

тан и сналажљив. Послали су по њега и он је без оклевања дошао. Ускоро је трактор са „налогодавцем“ свих убистава Срба у том крају, па и његовог, кренуо даље у своју црну мисију. Знао је отац Харитон коме пружа помоћ, али је још боље знао Господње речи: „Ако чиниш добро онима који вама чине добро, каква вам је хвала? Јер и прјешници чине тако... Будиш, дакле, милосрдни као и Отац ваш ишће је милосрдни“ (Лк. 6. 35, 36). Његово милостиво срце састрадало је и са шиптарском нејачи, која је страдала у вихору рата. Дешавало се да је најнемоћнијима међу њима притицао у помоћ тако што их је аутомобилом пребацивао на сигурнија места. Често је суза орошавала његово светло лице када би слушао о страдању људи, ма које вере они били.

Манасѣиѣр Свѣиѣих Арханѣела код Призрена (XIV век)

Манасѣиѣр Свѣиѣих Арханѣела након униѣиѣења од сѣѣране шѣиѣиѣарских ѣерорѣсѣѣа у марѣѣовском ѣоѣрѣму 2004. ѣоѣине

У манастиру Светог Марка, искушеник Радослав са осталом братијом, није провео много времена. Непријатељ рода људскога – ђаво, који недремано ратује против рода хришћанског, у то време распламсао је мржњу у срцима својих слугу према свему што је Христово на светој косовској земљи. Немир и страх код православних из дана у дан бивали су све већи, услед честих напада зликоваца. Нарочито је било тешко у крајевима где је било мало Срба, као што је био случај са манастиром Светог Марка. Због свега тога мало стадо је, подајући место гневу, прешло у Манастир Светих Архангела¹⁶, за који су неки од братије још раније били одређени. Мало братство је с љубављу примило нову братију и од тада су сви заједно усрдно радили на оживљавању ове још у давна времена замрле светиње.

Усрдно Радослављево служење Богу и братији и овде се несмањеном љубављу наставило. Поред послушања гостопримца, возача и набављача, он се сада архангелски ревностно и непоштедно трудио око обнове манастирских здања. Многим посетиоцима манастира из тог периода, и православним и муслиманима, остало је у сећању његово гостопримство и љубазност којим су били обасипани при посети светоархангелском манастиру. Често је као добар возач и поуздана личност био на услузи епископском двору у Призрену. Поред свих трудова и напора, он је и овде долазио први на службу и све време, непомично стојећи, пазио на оно што се чита и поје.

¹⁶ Манастир се налази три километра од Призрена, подигнут на месту једне старије цркве. Био је грађен од 1343 до 1352. године. Главна црква била је посвећена Светим Архангелима Михаилу и Гаврилу. Када су Турци ушли у Призрен 1455. године, заузели су и манастир, наносећи му велику штету. Од друге половине XVI века почело је његово темељно рушење. Обрађени материјал са уништеног манастира користио је Синан-паша за изградњу своје џамије у Призрену 1615. године.

Трудећи се тако у Господу његова је душа све више узлазила ка лествици врлина. Одговарајући на његову пламену ревност, његов духовни отац – Владика Артемије, постригао га је у монашки образ, при чему му надену ново име – Харитон¹⁷ по Светом Харитону Исповеднику.¹⁸ Нови отац Харитон замонашен је у малу схиму са још једним братом, на бденију уочи славе манастирске капеле посвећене Светом Николају Жичком (19. април /2. мај 1998. године). Била су то прва монашења у овом манастиру, после његовог запуштања у средњем веку.

Примивши ангелски чин, за којим је толико жудео, овај крстоносац сада је појачао своје усрђе, напредујући тако из силе у силу, под мудрим надзором свога духовног оца, и сигурно пловећи ка небеском пристаништу. Светлост његовог врлинског живота сада је још јаче заблистала на славу Божију, и поред тога што је на све могуће начине желео да је сакрије маском хладнокрвности и незаинтересованости. Није се, наиме, могао сакрити град кад на гори стоји (Уп. Мт. 5, 14). У ова од греха тамна времена Господ је благоволео да на висину уздигне светлост његовог врлинског живота, како би је сви видели и схватили да се и данас, уз јаку вољу, може живети онако како су живели древни оци. Јеромонах Мардарије, тадашњи сабрат светоархангелски, сведочи: „Код мене је отац Харитон изазивао велико страхопштовање. Из тог разлога, ја сам избегавао да у његовом присуству сувишно говорим“. Гледајући својим очима оно што су у житијима светих читали, братија се дивила и прослављала Бога, дивног у светима својим, који у сваком времену има своје искрене и ревносне слуге.

¹⁷ Харитон је грчки превод нашег имена – Радослав.

¹⁸ Спомен његов 11 октобра/28 септембра.

Монашење (2. мај 1998. године)

*Монашење
(2. мај 1998. године)*

Заједничка фотографија након монашења (3. мај 1998. године)

Било је и оних који су гледајући његово уздржање и по-
двиг, по слабости цинично говорили: „Ево новог свеца;
ако овако настави он ће да се посвети“. На такве речи он
је смирено ћутао и одлазио на своје послушање.

Као монах Христов, додавао је труд на труд, још ре-
вносније пазећи на своје владање, не дајући са своје
стране повода ни најмањом ситницом у облачењу, по-
крету или држању тела да се похули на свети монашки
чин. Пазио је, на пример, да никада не једе на улици, да
никог не додирне, да не прекрсти ноге при седењу и сли-
чно.

Поред срдачне ревности у изградњи дома своје душе,
отац Харитон је, као онај који може за себе рећи: „*Ревности
за дом Твој изједа ме*“ (Јв. 2, 17), ревновао у изградњи
правог монашког духа и у самом манастиру. Зато је по-
некад строго, али ипак с љубављу, бичем речи или само
њему својственим погледом, братији скретао пажњу да
се владају достојно монашког чина. Ред и поредак који
је владао у његовој души, желео је да види и у манастиру,
у чему је искрено, најпре својим примером, ревновао.

Хранећи се тако светом храном послушања и сми-
рења, душа мученика Христовог сигурно је пребивала у
светом дому трпљења. Дом његове душе, сазидан на
камену вере, реке страсти и ветрови искушења нису
могли оборити. Трпео је он, као што смо видели, и зиму
и увреде и тегобу разноврсних послушања и слабости
братије и своје слабости, за које је смирено знао да тра-
жи опроштај, и сва друга искушења од Господа му по-
слата као лекови за душу. Не мање трпљење и веру
показивао је у болестима, примајући их у смирењу, као
казну за своје грехе. Ево једног таквог примера.

*Монах Харийѡн у свѣйоарханѣлском брайѣсѣву
(1998. ѣодина)*

Годину дана пре страдања, разболео се од жутице. Симптоми болести били су свима очигледни. Бледило лица, жуте беоњаче и уопште јадно стање његовог тела у таквој болести захтевали су хитно болничко лечење у карантину. То су му сви у манастиру и предлагали, бојећи се и за њега и за себе, јер је болест била заразна. Видевши забринутост братије и присетивши се ранијег чудесног исцељења у свом дому, он је одлучио да се једно време затвори у своју келију, предајући себе у руке истинском Лекару душа и тела, Господу нашем Исусу Христу и Пречистој Матери Његовој. Његов подвиг и молитве у келији само су Богу познати. Светоархангелској братији познато је само то да је после три дана изишао из келије потпуно здрав и спреман за нова послушања.

„Када сам у то време чуо за ово чудо, остао сам запањен“, казује јеромонах Доротеј и додаје: „Боловао сам од исте болести и знам да сам под инфузијом, у болничком карантину и под сталним надзором лекара, морао да проведем недељу дана. Заиста је чудесан био отац Харитон!“ После овога, уважавање и љубав братије према њему су били још већи, а сваки његов савет или поука, којих је било заиста мало, наилазили су још на већи одзив код њих, и они су га радо испуњавали.

Слично је поступао и у другим болестима. Тако, на пример, није придавао пажњу озбиљним посекотинама, него је, на кратко прекидајући послушање, на посечено место стављао биље које му је било при руци, превијао то повезом од крајичка своје одеће и настављао са радом као да се ништа није догодило.

Једном приликом, казује некада сабрат оца Харитона – јеромонах Василије, затекао сам га у крвавом призору: отац Харитон је са ножем у руци обављао операцију на сопственој нози. И нога и руке и нож су били умрљани крвљу.

- Шта радиш то, човече?! - запитао сам га зачуђено.

- Ништа, урастао ми нокат у месо па покушавам да решим проблем – мирно је одговорио.

Наравно, успео је у томе, без последица по здравље.

Оваквих примера није било мало. Сви они осликавају једну црту његовог духовног лика, која сведочи да у њему није било мекуштва, нити самосажаљења. Заиста је био непоштедан и немилосрдан према своме телу, да би га очистио од страсти и принео Богу у живу и чисту жртву. И пре мученичке смрти он је био мученик по настојању. При свему томе, врло је сажаљевао све немоћне, болесне или сиромашне, ма које вере они били. Зато се у свом манастиру залагао код игумана да се мана-

*Оѣац Харийѣон
на кришѣењу
(1998. ѣодина)*

*Оѣац Харийѣон са рођеном
сесѣйром Радмилом
(1998. ѣодина)*

стирским суседима муслиманима и другој сиротињи материјално и на сваки други начин помогне. Због тога је уживао њихову љубав и поштовање. Многима је и лично помагао, избегавајући при том ма какво поучавање или сувишне речи. Ако је нешто и говорио, било је то о простим стварима при чему се изражавао једноставно и просто.

Шта пак рећи о његовом смирењу, ангелској врлини која се на неприметан начин рађа у срцу, испуњавањем јеванђелских заповести? Заиста, само ово: као што је душа скривена унутар тела, тако је и он вешто скривао своје потпуно одречење од света и своје богоугодне подвиге.

Не само од људи, него као да је, стекао се такав утисак код братије, желео да се сакрије и од самога себе, да буде као да га нема. Колико је био сакривен и одвојен од света, толико је сав био у Господу. А у Господу њему није био потребан ни чин, кога је одлучно одбио, ни власт, ни част. Бити целог живота смирени Христов монах њему је била довољна част и награда. Његово смирење чинило је да му понашање буде природно, просто, без трунке извештачености или дрскости. Смирење и ненасито читање Божанствених књига у њему је родило мудру разборитост, која уме о свему да расуђује и правилно гледа на себе и свет око себе. Смирење га је и узвело на последњи животни крст: мучеништво крвљу или треће крштење, после кога је, очишћен од свих грехова, узлетео ка толико љубљеном Господу.

Као да је предосећао тај крст. То се могло закључити из његових речи у којима је било радосног призива: „Ето, братије, још мало па ћу имати четрдесет година. Још мало после тога поћи ћу у радостан сусрет Господу“. Другом приликом, после рафалне пуцњаве терориста на ауто којим је управљао, рекао је једном од братије: „Изгледа да ме хоће метак“. Предосећај мученичке смрти могао се наслутити и у његовим речима једном од сабраће за време поклоничког путовања на Свету Гору. Пошто се отац Харитон у једном тренутку изненадно попео на пирг Светог краља Милутина, један од братије му је у шали довикнуо: „Сиђи доле, куме, ако сломиш ногу ко ће те носити до манастира?“ Отац Харитон је сишао исто онако брзо и спретно како се и попео, одговарајући уз благ осмех: „Куме, не брини, ако слоим ногу, гурните ме овде у неки јарак поред пута, покријте ме грањем – није грешни Харитон заслужио да се сахрани као човек“.

Поклоничко
йушовање у
Свѣйу Гору
(1998. година)

Крст страдања за Христа он је потајно и желео. То се могло закључити из тога што је без страха прихватао послушања при којима је, ради помоћи ближњима, у време највећих злочиначких акција шиптарских терориста, требало пролазити кроз опасне средине. На питања мирјана: „Како се не плашиш терориста?“ знао је мирно да одговори: „Не треба човек да се плаши кад је на Божијем путу“, или строгим али у исто време братским погледом: „Чега да се плашим? Ја сам монах“. Некима је одговарао: „У Божијим сам рукама. Ако бих и био киднапован, ни пет пара не бих дао“. То што је речима пред Богом и људима изрекао, он је и на делу потврдио нешто касније. Потпуно је мирно примио рафалну ватру терориста на аутомобил којим је ишао у посету болеснику. Не показавши никакав страх, он је све време био предан вољи Божијој, присебан и смирен. Ауто је био изрешетан, а повређених, на срећу, није било. У наставку пута отац Харитон је, веле његови сапутници, био уздржан од сваког коментара, осуде или зле речи према шиптарском народу, нарочито према цивилима и деци. На крају пута скренуо је пажњу сапутницима да никоме не причају о ономе што се десило. Таква је била величина његове душе, таква његова љубав према непријатељима, таква спремност да учествује у страдањима Христовим (Уп. 1. Пт. 4, 13), таква потврда његове савршене љубави према Господу у којој нема страха, јер *„савршена љубав изіони сїрах найоље“* (1. Јн. 4, 18). На све ово додаћемо речи Свештенотученика Садока: *„Ко је духован, їај са радостићу, жељом и великом љубављу очекује мученичку смрїї, и не боји се јер је сїреман; їелесном човеку час смрїи је сїрашан“*.

Његова величина, љубав и пожртвовање показаће се и у тешко време уласка КФОР – а и шиптарских терориста на свету српску земљу, када је почео „други чин косовске драме“. Ножеви још у периоду петокраке оштрени и лукаво сакривени тада су наочиглед „западних мировњака“ заблистали на јунском сунцу. Почело је давно испланирано одсецање српских глава. Колоне српских избеглица као тамне реке вијугале су по Косову и Метохији, текући ка Србији. У најновијој голготи нашег народа, потоци српске крви ко зна који пут напајали су косовске божуре¹⁹. Страх и паника као црни облаци надвили су се над светопољем. У опшем метежу и неизвесности није се знало шта ће наредни сати донети. У тим тренутцима отац Харитон био је сасвим присебан и знао је шта ће са собом. Своју одлуку најпре је саопштио игуману: „Ја одавде не желим да идем ни по коју цену“. Другом приликом рекао је братији: „Сада знам и сигуран сам - нê сто посто, него двеста посто, да нигде не идем одавде. Ово је мој манастир и моја земља“. Своју одлуку да по сваку цену остане на мученичкој косовско - метохијској земљи, саопштио је, нешто касније, у молебном тону и своме владици, који је био издао благослов да се монаси, привремено, могу повући на безбеднија места у епархији. „Никоме ништа нисам учинио и не желим, ни жив ни мртав, да одем одавде“ – рекао је одлучно, у сваком тренутку спреман да на Господњи позив одговори: „*Гойово је срце моје, Боже*“ (Пс. 107, 1).

¹⁹ Од јуна 1999. године на Косову и Метохији почињени су безбројни злочини: про-терано је 250.000 Срба и припадника других неалбанских заједница, убијено је око 1.300 људи, киднаповано је више од 1.000 лица за чију се судбину ни до данас не зна ништа, 150 цркава и манастира је спаљено, срушено и вандализовано, стотине села сравњено је са земљом, десетине хиљада кућа спаљено, опљачкано или насилно узур-пирано, многа гробља су вандализована, гробови раскопани и кости разбацане.

Манасїир Свеїе Троїице їре рушеїїа (XIV век)

Манасїир Свеїе Троїице након рушеїїа од сїїране шийїїарских їтерорисїїа 1999. їоїине

Дирљиво је било видети како овај пожртвовани слуга Божији у опасним тренуцима жртвује себе само да други не би постали жртве, како сам постаје покретна мета само да се други не би нашли на мети зликоваца. Неустрашиво и неуморно пристизао је до угрожених и превозио их до безбедних места. У неколико наврата одлазио је до села Корише, да би одатле извукао људе. За кратко време никог од Срба у селу није било, а манастир Светог Марка недалеко од села, где је овај мученик једно време живео, убрзо је био сравњен са земљом. Другом приликом хитно је отишао у планински крај, у манастир Свете Тројице недалеко од Призрена, да избави животе малог сестринства. Без панике је и мирно превезао сестре на безбедније место, чекајући ново послушање. Манастир је, после краћег времена, био до темеља срушен.

Своју пожртвованост и неустрашивост испојио је и приликом извлачења убијеног српског војника из центра Призрена, у присуству масе Шиптара који су „славили своју победу“. Неколико дана нико се није био осмелио да се примакне пострадалом војнику. Ову његову акцију забележиле су камере. Снимак се нашао на видео касетама Шиптара који су снимали „ослобађање Призрена“.

Трудећи се тако у Господу, отац Харитон је из дана у дан богатио своју душу врлинама, чинећи је достојном небеских блага. Међу њима, чини нам се, особитом лепотом блистале су две његове врлине: поверење и љубав према духовнику.

Колико више ђошћујеш, волиш стјарца, ђолико више благодатић ћеш стићи.

Ако се на икога у ово наше време могу применити ове речи светогорског старца Јефрема, онда је то овај мученик Христов. Његова љубав, поверење и послушање

*Отац Харитон
извлачи убијеног
српског војника
из центра
Призрена
(кадрови из
видео записа,
јун 1999. године)*

према свом духовнику били су безмерни. Они су као јаки ветрови пуним једрима и са сигурношћу носили лађу његове душе ка тихом пристаништу Царства Небескога, а Сведиће Господ, видећи је спремном за своје небеске дворе, благоволео је да је прими на слатки миомир, дајући му као награду мученички венац.

Тог 15. јуна 1999. године, нешто пре 11 сати, отац Ха-

Одећа Свѣѣи Новомученика Харѣѣиона

Униѣѣѣена лична карѣѣа и ѣрекинуѣѣе бројанице

ритон је испред епископског двора у Призрену примио своје последње послушање. Требало је отићи у град, по храну. Рекавши „Нека је благословено“, кренуо је аутомобилом, без страха. У самом граду био је заустављен од тројице терориста и легитимисан. Одмах по легитимисању, терористи црних униформи и још црњих душа одвели су га његовим аутом у непознатом правцу. Ово се дешавало наочиглед немачких војника у саставу НАТО „мировњака“. Цео догађај видео је и један немачки новинар, фотографисао и истог дана обавестио епископију. Почео је голготски пут новог Христовог мученика. На његова плећа стављен је последњи и најтежи крст – мучеништво за Христа. Понео га је као кротко јагње, потпуно мирно, не марећи за разноврсност и величину мука, како је раније сâм говорио. Свезлобни непријатељ људскога рода, све време водивши невидљиви духовни рат против њега, сада је свом силом, у лицу својих слугу, напао на ово јагње Божије. Један од раније поменутих ножева заблистао је на јунском сунцу, негде у Призрену, и после много задатих рана одсекао мученику главу. Чиста и непорочна душа новог Христовог мученика истог тренутка одлетела је у небеске обитељи Господу своме, кога је толико волела и због кога је толико трпела. Рат је био добијен, трка завршена, вера одржана а победника је на небесима чекао венац правде (Уп. 2. Тим. 4. 7, 8) и радосни глас подвигоположника Господа Христа: *„Добро слуша добри и верни, у маломе си ми био веран, над мнојим ђуѿиѿе ѿстаиваѿиѿи; уђи у радостѿ Госѿодара својеѿа“* (Мт. 25, 21).

Тело његово зликовци су тајно закопали у месту Ту-сус код Призрена. Заједно са телом закопане су, од стране КФОР-а, као и убица, све информације о њему. Једино што је у тим тренутцима остало живо биле су црне слу-

тње да је убијен. Отац Илија, некадашњи његов духовник у свету, примајући вест о његовом нестанку, небески је мирно и убедљиво рекао: „Отац Харитон је мученик за Христа“.²⁰ Време је пролазило а са њим и трачак наде да је монах Харитон још увек у животу. У периоду неизвесности, мученик се неким од братије и у сну јављао, говорећи да је пострадао.

Господ, који прославља оне који Њега прослављају, не желећи да његов подвиг и мученички венац велом тајне остану покривени, благоизволео је да људима открије његов удео указавши на место где је његово свето тело сахрањено и показавши каква је била његова кончина. Тело је пронађено у августу 2000. године од стране Комисије за есхумацију тела несталих и киднапованих Срба. Недалеко од оца Харитона пронађена су и тела неколико Срба пострадалих у исто време.

Мошти мученикове нађене су без главе. Утврђено је да је она одсечена оштрим предметом. Кости руке биле су поломљене, као и кичма, којој је недостајало неколико пршљенова. Подрасник и џемпер били су у пределу срца на неколико места избодени ножем. Џемпер је са предње стране био распорен. Били су то најбољи докази неописивих мука које је овај преподобномученик поднео за Христа, попут првих хришћанских мученика из времена зверских римских царева. *Скончавши за мало исијуни ѿгодине дуѣ; јер уѿодна би Госѿоду душа њѣова* (Прем. Сол. 4, 14), његове убице *видеше, и не разумеше, ниѣи сѣа-више на мисао ѣако нешѣо: да је блаѿодаѣи и милосѣи на*

²⁰ Колико је он у то био убеђен показао је касније, тиме што је пред своју кончину завештао да буде сахрањен поред мучениковог гроба, рекавши: „Ту сам некако сигуран, јер знам да ће се он молити за опроштај мојих грехова“. Игуман Илија се упокојио у јесен 2004. године у болници у Београду. У Црној Реци је као искушеник боравио 1981. године. Сахрањен је, по његовој жељи, поред оца Харитона.

Парастјос у манастиру Грачаница (11. новембар 2000. године)

изабранима Њејовим, и њосејџа Њејова у њрејодобнима њејовим (Прем. Сол. 7, 15).

Мучениково тело убрзо је из Призрена као из корена ишчупани црвени косовски Божур унето у манастир Грачаницу, где је одслужен парастос (11. новембра, 2000. године). Ту су му се верни са љубављу поклонили. Сутрадан, је пренесено у његов први манастир - Црну Реку. Ишло се заобилазно, због демонстрација шиптара на путу. Сатворивши тако велики свети вход од Призрена, преко Грачанице до Црне Реке, мученик је својим светим телом предао свој последњи благослов намученој косовско - метохијској земљи, за коју ће пред престолом творца до скончанија вјека приносити молитве, заједно са свима светима Небеске Србије.

Малена и тиха црноречка пустиња, која га је некада

Ойело у манасѣиру
Црна Река
(12. новембар
2000. године)

примила за искушеника, сада га је дочекала као мученика. Примила га је не са сузама, него са васкршњом радошћу - како и доликује ономе који је ушао у радост васкрслог Господа свога. Са таквим расположењем срца био је опојан од свог духовног оца – владике Артемија, братије, сродника и многих верника. Мучениково свето тело затим је предато својој мајци - црноречкој земљи, да је краси и освећује, само на пар метара од његове некадашње келије. То је уједно био и први гроб у црноречком манастиру, од његовог оснивања. На гробу су, за дивно чудо, свеће мирно догоревале неометане ветром иначе редовно присутним у црноречком кањону. На самом гробу после опела осећао се необичан мир, који као да је сведочио о величини његовог подвига и великој слободи пред Господом. Ускоро је братија на његовом гробу зажегла и кандило, као малу жртву и подсећање на светлост његовог врлинског живота и богоугодних подвига. Обогаћена тако, поред моштију Светог Петра Коришког, још једним светлим стубом, црноречка обитељ постала је још светлије место насеља славе Божије.

Личне ствари мученика узели су братија и мирјани као светињу на благослов и помоћ у душевним и телесним немоћима. Ускоро су неки од монаха и мирјана осликали и његов светитељски лик²¹. Верни људи почели су усрдно призивати његову молитвену помоћ и заступништво. Онима који су га са вером призивали уследила је и брза помоћ. Ево неколико примера.

У светоархангелској обитељи, у којој је овај новому-

²¹ Његов светитељски лик се данас налази у капели Светог Лазара четвородневног у манастиру Светих Архангела, где је некада он био сабрат, као и у скиту Светог Јована Крститеља недалеко од манастира Острог.

Гроб и некадашња келија Свѣйої Новомученика Хариїона

Гробови шћумана Илије и Свѣйої Новомученика Хариїона

*Његово Преосвешћенство епископ рашко-џирзренски і.і. Архиемије
на гробу Свјетог Новомученика Харитона*

ченик био замонашен, једном приликом је дошло до проблема око водоснабдевања. Нашавши се у великој невољи, игуман обитељи - отац Стефан прибегао је искреној молитви мученику и некада сабрату: „Оче Харитоне! Ако си свет, помози да поново имамо воду“. Сутрадан је у манастиру проблем неочекивано брзо решен, а код игумана и братије утврђена љубав и поштовање мученика.

Отац Сергеј - игуман сопоћанског манастира, сведочи: „Десило ми се једном да сам изгубио своје кључеве. Тражећи их, неколико пута сам проверавао џеп у коме сам их обично држао. Нисам их налазио. Већ сам помислио да сам их изгубио, а за том мишљу уследила је и усрдна молитва Светом Мученику Харитону за помоћ. Моја молитва је брзо услышена. Јасно ми се

Фреска у кайели Свѣтїї Лазара Четвородневнї
у манастїиру Свѣтїи Арханїели

Фреска у скиїу Свѣтїї Јована Крстїиїшеља, Остїрої

јавила помисао да још једном проверим свој џеп. Овог пута сам нашао кључеве, засигурно на брзу молитвену помоћ мученика, са којим сам једно време и живео. Иначе, када год нешто изгубим, обраћам се у молитви Светом Мученику Харитону и врло брзо добијем јасну помисао где да тражим изгубљено и увек налазим на указаном месту“.

Занимљив догађај одиграо се и пред крај августа 2002. године у Црној Реци. Тада су почели радови на изградњи око пет метара високог потпорног зида за нови манастирски конак. Пред крај ископавања земље, због неочекиваног клизишта које се створило копањем и подземним водама, почело је велико обрушавање земље. Због великог одрона део зида око манастирског гробља срушио се и клизиште је незадрживо ишло према гробу оца Харитона. За велико чудо, клизиште се на

Заустављено клизиште на ивици гроба Новомученика Харитона

самој ивици гроба зауставило – верујемо, силом његових светих моштију.

На крају, објавимо и истину да гроб оца Харитона као светли стуб све више привлачи пажњу поклоника нашег манастира. Тај светли стуб, засијао у наше време, истом светлостју сведочи Господа Христа као и подвизи великих Христових мученика ранијих векова.

Размишљајући о томе, питамо се ком светом Мученику је својим животом у Христу и смрћу за Христа сличан овај нови сведок Господњи?

Ваистину сличан је Светом Великомученику Краљу Јовану Владимиру²².

Живот једног и другог били су проткани болом, протичући у знаку крста. Онај је, живећи у браку са Косаром, очувао своју девственост и целомудрије, а овај је, пригрливши девствено монаштво, рађао родове достојне покајања. Онај је био краљ а овај се зацарио над страстима и греховним жељама. Онај је водио непоштедну борбу са унутрашњим и спољашњим непријатељима свога отачаства, а овај је, наоружан мачевима поста и молитве, сасецао главе духова злобе у поднебесју. Онај је сам отишао своје убици и пружио му мач да га убије, а овај је, свестан да може сваког часа да буде убијен, прихватао да се жртвује за друге. Ономе је главу одсекла рука хришћанина који је погазио часни крст, а овоме рука слуге сатанског која кидише на све што носи знак крста.

Са ким би смо још упоредили овог послушног монаха Христовог?

Ваистину са подвижником светог послушања Акаки-

²² Капела, у саставу новог црноречког конака, посвећена је управо овом нашем великом светитељу и налази се десетак метара од мучениковог гроба.

*Свѣѣи Великомученик
Краљ Јован Владимир,
иконосѣас у кайели
манасѣира Црна Река
(рад црноречких монаха)*

јем из Лествице.

И један и други били су послушни беспрекорно. И један и други благоразумно су трпели тегобе послушања. Овај нови Акакије још и превазилази онога из Лествице, онолико колико крв проливена за Христа превазилази зној проливен на послушању.

Сагледавши све ово духовним очима вере, преклоните и ви са нама, црноречком братијом, колена својих срца пред подвигом овог најновијег Христовог мученика, да просветљеним умом са васкршњом радошћу заједно ускликнемо:

Радуј се, предивни изданче рајског Сеоца!

Радуј се, јер си од детињства узео крст свој и пошао

за Христом!

Радуј се, јер си као злато претопљен у огњу искушења!

Радуј се, јер су руке твоје биле вредне за чињење добрих дела!

Радуј се, јер си неуморним трудољубљем и монашким подвигом поцепао меницу грехова својих!

Радуј се, састрадални, препун љубави и ватрени слуга Бога Живогa у времену охладнелом од греха!

Радуј се, стубе трпљења и тврђаво истините вере Христове коју ветрови искушења не могоше оборити!

Радуј се, јер си братији својој постао образац и пример послушања, смирења и свих других монашких врлина попут древних отаца!

Радуј се, јер си животом у Христу удостојен да крв своју пролијеш за Христа на светој косовско - метохијској земљи!

Радуј се, јер си смрћу за Христа ушао у многожељено Царство Небеско где је вечна радост у гледању славе Божије!

Радуј се, јер се твојом жртвом и твојим молитвама пред престолом Творца обарају сви видљиви и невидљиви непријатељи мученичког рода нашег!

Радуј се, јер нас гробом твојим као бодилом покрећеш на ревновање у Господу!

Радуј се, Новомучениче Харитоне, предивна црноречка и светоархангелска похвало!

Братство манастира
Црна Река

*Свѣи Новомученик Харийон
(икона, рад црноречких монаха)*

СВЕДОЧЕНА

С Е Ћ А Њ А НА НОВОМУЧЕНИКА ХАРИТОНА ЦРНОРЕЧКОГ

**Беседа владике Артемија на заупокојеној Литургији
(13.11.2000. године у Манастиру Црна Река)**

Сабрани смо, браћо и сестре, са свих страна наше отаџбине у овом малом манастиру Црна Река. Сабра нас Господ поводом испраћаја нашег брата, монаха Харитона, који је у овом манастиру живео и подвизавао се, служио Богу и роду своме, а који је пострадао од злочинаца на Косову, у Призрену, још у јуну месецу прошле године.

Више од годину дана нисмо знали шта је са њим, али Божја воља била је да се његово тело пронађе пре неког времена, да га добијемо и да га, онако као што доликује, по хришћанском закону и обичају, и по монашком закону да га погребемо и сахранимо. Тај догађај, браћо и сестре, сабрао нас је данас овде.

Ми смо завршили Свету Литургију, принели Богу бе-

скрвну жртву, помолили се Богу за душу оца Харитона, али и за цео наш народ да нам Господ дарује милости, да нам дарује мудрости, да нам дарује снаге, духовне и телесне, да истрајемо на нашем хришћанском, крстоном путу.

Јер, Господ данас у Јеванђељу пита своје ученике, иако он зна све, али ради поуке их пита: „Шта говоре људи, ко сам ја?“

А ученици рекоше: „Говоре да си Јован Претеча, неки пророк Илија, неки да је неки од старих пророка“. А Господ пита: „А шта ви мислите, ко сам ја?“

Петар, апостол Петар, који се увек истицао да одговори у име осталих ученика, рече: „Ти си Христос, син Бога живог!“ А Господ им рече: „Немојте то још разглашавати по народу.“ И поче им говорити о ономе што ће са Њим бити – да ће бити предат у руке људи, злочинаца, да ће Га распети на крст, да ће Га убити и да ће трећи дан васкрснути.

Другом једном приликом Господ је рекао: „Где сам ја, хоћу да и слуга мој буде.“

Многи мисле – само да будемо у царству небескоме. А Господ је мислио свуда са Њим – и у животу и у смрти, и у страдању и у прогонству. И те Његове речи се испуњавају, ево две хиљаде година. Увек је и у свим временима било оних који су ишли за Господом, који су Му следовали не само у вршењу заповести Божјих, него и свуда са Њим, носећи крст свој, крст страдања, али са вером у Васкрсење, јер је рекао Господ: „Ко верује у мене, ако и умре, живеће.“

Отац Харитон је веровао у Господа и то тврдо веровао. Та његова вера довела га је у манастир. Напустио је све, оставио је све оно што свет нуди и што може понудити

и кренуо за Господом који је рекао: „Ко хоће за мном да иде, нека се одрекне себе и узме крст свој и за мном иде.“

И отац Харитон је пре неколико година дошао баш у овај манастир и ми смо га примили као брата у Христу, као искушеника. А јуче овај манастир га дочека као мученика Христовог. И заиста јесте. Он који никоме није никакво зло нанео или учинио, пострадао је у јуну од руку злочинаца.

Зашто је пострадао?

Зато што је хришћанин, зато што је монах, зато што је Србин.

Ми верујемо да је Господ примио његову жртву, да ће га Господ прославити и међу људима, а сигурно га је на небу већ прославио.

Ми смо се данас сабрали да по речима Господњим предамо прах праху, тело земљи од које је и настало, а душу Бог да прими и упокоји у рајским насељима, тамо где сви праведници блаженствују, тамо где је вечна радост, где нема бола, туге и уздисаја, него је живот бесконачни. Амин.

Беседа ректора богословије у Призрену
Милутина Тимотијевића на опелу
(13.11.2000. јодине у манастиру Црна Река)

Пред нама је човек, пред нама лежи хришћанин, пред нама је инок, односно монах Харитон. Три вредности у једној личности. Као човек обдарен Божјим ликом, знао је своје место у овом животу - да оно што од Бога прими Богу и врати и посвети. Послат је отац Харитон у овај

свет да испуни дужности које је Бог пред њега ставио - да посвети живот свој Богу и на тај начин узврати љубављу на љубав. Као хришћанин, чуо је речи из Свете књиге које кажу:

А вама је дано не само да у Бога верујете, него и за Њега да страдате (Фил. 1, 29).

Чувши те речи и знајући да нема човека на земљи без муке, без страдања, добровољно се определио за тихо страдање и свакодневно умирање у монашком животу. Хтео је да на разбоју свога живота тка муку по муку, невољу по невољу, док не дође са Христом у царство небеско. А као монах, он се определио и за вечну и бесмртну љубав која зрачи и коју осећа од Бога ка нама и да Му узврати том истом љубављу. Њему, Њему Спаситељу нашем.

Отац Харитон је то све знао и пошао је путем божанским, путем страдања. Знао је он да мученици страдају у једном маху, али он није ни помислио да ће доживети тај дар Божји, дар мучеништва, него је хтео да мучеништвом развученим кроз цео живот достигне свете и велике мученике који су у једном даху то завршили, као што су свети Димитрије, Георгије, Плакида и многи други и многи други.

Али њему би дато да буде мученик Христов и у једном маху и то велики мученик. Од непријатеља, од злочинаца, од људи који нису људи, који га узеше и на крст распеше, крст муке и страдања. Харитон је то поднео.

И сада као да га гледам како стојимо заједно за певницом у призренској цркви, као да га гледам како хода кроз ходник велике царске лавре Светих Архангела код Призрена, како дивно и предано чита оне молитве које су му запале, и псалме, и како дивно стоји са нама слу-

жећи свако јутро и вече, тражећи Бога у сваком човеку. Није налазио ни у једном човеку лошега и злога, свуда је видео лепоту и доброту. Зато се тако и слободно кретао.

Још последњег дана пре него што ће бити ухваћен, он је својим аутомобилом одвезао једног Србина убијеног испред поште до болнице, сам, без игде икога. Још док тражисмо пратњу да пође са њим, он је већ отишао.

То бејаше Харитон, самопожртвовани и саможртвовани, онај који није желео ни жалио себе ни свога труда. Том љубављу дисао је отац Харитон. Ту љубав имао је која је вечно горела у срцу његовом, окренута ка вечном Богу. Није презао ни од чега, јер је само Бога имао пред собом коме је верно служио. Тај Харитон, на њему се испунило и тихо монашко подвизавање и мучеништво које Бог само одабранима даје. Дао је и њему да би га имали, да би га Црква имала, да би га манастир и Рашко-призренска епархија имала, да би га Српска православна црква имала као првога међу мученицима у овом несрећном рату и у овим несрећним догађањима.

И зато данас наше мисли, наша срца су окренута ка њему, а ми знамо и верујемо у нелажну реч Божју која каже:

Веће љубави од ове нема, кад ко живот свој положи за ближње своје (Јв 15, 13).

А отац Харитон је положио живот свој за Христа Бога распетога и васкрслога и самим тим ушао је у ред великих мученика. И моја последња реч би била данас њему окренута и упућена, која у исто време изражава велику веру у реч Божју која је нелажна, а она гласи:

Преподобни оче Харитоне, моли Бога за нас. Амин.

**Монах брз и спреман за послушање
(Сећање јереја Радослава Јанковића)**

Манастир Црна Река је моја духовна колевка. Најчешће сам га посећивао у периоду када сам био студент Богословског факултета. Једно време сам у њему и бора-вио, практично се припремајући за узвишени свештенички позив. У том периоду сам и упознао оца Харитона, тада искушеника Радослава а сада већ новомученика Христовог.

Прво што ми долази у сећање о њему јесте његово послушање. Увек је био брз и спреман за послушање. Мени је деловао као војник на стражи, озбиљно и строго. Према другима је ипак био благ и љубазан. Његова унутрашња дисциплина се пројављивала на сваком ко-раку. Било је јасно да је врло озбиљно приступио узви-шеном монашком позиву. Никада га нисам видео да се смеје. Стекао сам утисак да је спознао сву страхоту љу-дских патњи и страдања у овом пролазном животу на земљи и да је та спознаја отерала сваки неразумни смех са његовог лица. Био је сав у богомислију и молитви. Није угађао себи. Сав његов труд био је – угодити Го-споду.

Када бих га, као неког кога сам поштовао, нешто упитао о духовном животу смирено ме је упућивао на игумана. При томе је наглашавао да је потребно да имам духовника и да са њим о свему разговарам. Веома је мало говорио. Одговори су му били кратки и јасни без суви-шног празнословља. Стриктно се држао свог послушања и без благослова није хтео да било шта уради. То је био закон његовог спасења.

У одевању је био скроман. Увек сам га виђао у гуме-

ним опанцима и вуненим чарапама. На неким послушањима је носио и изаткану вунену торбицу. По томе је био препознатљив. Та простота и смирење су у ствари били украси његове душе свима јасно видљиви због којих га је Господ и узвисио и на небу и на земљи.

Сећам се да је као искушеник присуствовао сахрани мог оца Божидача, 1997. године. Том приликом је, по благослову свог игумана, прислуживао на опелу. Опелу је присуствовало седам свештеника али се моја родбина касније распитивала само за искушеника Радослава: „Ко је онај са торбицом и опанцима?“

Обично свети људи у свом нараштају нису препознатљиви нити од људи слављени. Тако је било и са оцем Харитоном. Живео је са нама а његову светост нико није примећивао. Она је била покривена простотом и тежњом да ни у чему не истиче своје мишљење или буде питан.

Вера његова је била огромна. Страх од људи био је далеко од њега, јер је свим срцем прихватио истину да је у Божјим рукама. Чврста вера и преданост Богу су га и довели на свету косовско – метохијску земљу, да ту буде на служби Богу и роду. Опасности на друмовима њему нису сматале да помаже угроженима ма где они били. Љубав према свима и жеља да помогне нису имали препреке у његовој души. Испуњавајући закон љубави он је и пострадао, при чему је овенчан мученичким венцем.

Нека би Бог дао да и ми имамо такву љубав какву је имао новомученик Харитон, који је Господа прослављао свим својим мислима, речима и делима. Амин. Боже дај.

Новомучениче Харитоне моли Бога за нас!

Смирен човек, зрео за Царство Небеско
(сећање монаха Арсенија)

Брата Радослава, потоњег монаха Харитона, упознао сам 1996. или 1997. године, када сам једном приликом добио благослов од игумана да доћем у Црну Реку на две недеље молитвеног одмора. Тада смо завршили велики иконостас за цркву у селу Партеш код Гњилана и осећао сам потребу за већим миром и тишином него што је то било уобичајено у Дечанима.

Те дане користио сам да што више времена проведем у ћутању и молитви, и избегавао дружење са братијом. Не сећам се ко је све припадао братству нити колико их је било, али једног искушеника сам запазио. По спољашњости није био посебно препознатљив нити се издвајао. Спадао је у мршавије људе али не пренаглашено. Деловао је крајње скромно и неупадљиво. Црна коса, црне очи, кратка брада, средње вишег раста. На себи је имао изношену одећу, и у цркви и ван ње, но није био прљав или исцепан. У цркви је стајао неприметно и нисам га, за то време, видео да је причао са било ким. Када би га позвали за певницу, долазио би послушно, озбиљног израза лица, али тада још увек није течно читао црквенословенски. Међутим, ван цркве, изгледао је ведар и веома љубазног лика.

Чини ми се да је желео да се упознамо али, пошто је видео да сам ћутљив и да брзо идем у келију, није ми прилазио, но погледи су нам се неколико пута укрштали. Друге седмице мог боравка, ипак ми је пришао, у погодном моменту, на веома дискретан начин и упознали смо се. Био је то искушеник Радослав. Имао је исто година колико и ја и нека врло пријатна и блиска енергија

је прострујала међу нама. Искрено и ненаметљиво ми је указивао предност као старијем по монашком стажу, али ја сам у њему доживео неку тајанствену дубину и духовну ширину, тако да сам убрзо осетио велику наклоност и поштовање. Деловао је као човек сасвим ослобођен свих дилема по питању онога што хоће и куда је кренуо, у чврстој разрешености од света и свега у свету. Био је као путник на перону са једним завежљајем, потпуно спреман за путовање.

Тешко ми је да призовем у сећање неку посебно занимљиву појединост, али памтим да бих ја, у тих наших неколико сусрета и кратких разговора, постајао спонтано озбиљан и да уобичајеним младалачким незрелим шалама ту није било места. У његовом присуству осећао сам извесну благу ганутост у срцу и пролазност овог испразног живота, или је то можда било његово лично стално стање духа и душе које је прелазило и на друге.

Касније, када је прешао у манастир Светих Архангела у Призрен долазио је неколико пута у манастир Дечане и ту смо поново помало разговарали, али са њим, једноставно, човек није могао да проведе време у дугом разговору јер су речи убрзо постојале сувишне. У том периоду почео је да носи гумене опанке, лагани џемпер и монашки прслук и тако је био одевен и зими и лети али, уопште гледано, деловао је као неко ко не жели да привуче пажњу на себе ни на који начин нити било којим поводом.

О његовим духовним осећањима уопште није говорио. Само је својом смиреном ведрином утицао на друге око себе, нехотице наводећи људе да га одмах заволе. Заиста, ако се данас може наћи смиренних људи, поготову у том животном добу, и ако сам неког од таквих упознао,

био је то отац Харитон. Тих и неприметан али са дубоком сетом коју је носио у себи. Тако сам ја то осећао.

Иако је овде реч о њему, морам да га на изврстан начин, упоредим са јеромонахом Стефаном из Будисаваца, кога сам такође познавао и који је пострадао у истом периоду и на сличан начин. Када сам чуо за мученичку смрт једног, а затим и другог, имао сам осећање да су они заиста били дорасли за тај најтежи и најувисенији подвиг. Поред све моје туге, радовао сам се јер их је Господ спремне и зреле узео к Себи.

Заиста, отац Харитон није имао више потребу за овим животом и дужим боравком на овој грешној плати. Он је своју душу очистио, окрилио и одлетео.

Ватрени слуга Бога Живога (Сећање Биљане Стојић)

Тешко ми је наћи речи да опишем светост особе која ми је, по милости Божијој, била добар пријатељ или нешто више од тога – искрени брат у Христу. Присећајући се детаља из сопственог живота освећених присуством Оца Харитона и повезујући их са његовом кончином неминовно долазим до закључка: његов живот препун љубави према Богу и људима праведно је овећан мученичким венцем.

Упознала сам га 1995. године на поклоничком путовању у Светој Земљи. Пошао је у свету земљу са намером да остане у манастиру Светог Саве Освећеног. Велика љубав према монаштву је тако јасно зрачила из њега. Све време поклоничког путовања он је ограђивао себе

ћутањем а оно што га је јасно истицало, иако то он није желео, била је несебична пожртвованост за све чланове групе. Још прве ноћи, када се испоставило да у хотелу нема слободних кревета за све, брат Раде, како сам га иначе оловљавала, уступио је своје место другима а сам спавао на столици. Тако из ноћи у ноћ, а дани provedени напорно у обилажењу светиња. При свему томе никада се није жалио на умор или изражавао своје незадовољство таквим смештајем. То је јасно показивало његове карактерне особине: трпљење, непошtedна жртва за друге и велику љубав према свима.

Мало је говорио, а оно што би рекао увек је било одмерено, мудро и искрено. За сваког је имао разумевање, никада није критиковао, усрдно је и састрадално слушао о туђим проблемима. О себи је избегавао да прича, али на основу његових кратких речи и владања, оцртавала се јасно дубока побожност.

Брат Радослав, потоњи монах Харитон, заиста је био Божији човек и по томе што се ни са ким није замерао и што је свима великодушно праштао. Сећам се да је говорио: „Бог воли сваког човека и милостиво прашта све наше грехе, како онда да ја не опраштам другима?“ Стекла сам утисак да се са свима слагао у мишљењу и да је са свима добар пријатељ. Имао је заиста велико срце које је све волело и са свима састрадавало. Вера његова је била огромна и он ју је потврђивао својим животом. Била је то вера која кроз љубав дела.

Све што га је окруживало мерио је из Божанског угла. Остало ми је у сећању још и то да Раде никада није коментарисао о предложеном јелу. Увек је био задовољан и благодаран. Ваља нагласити и то да и пре манастира није јео меса. Одликовао се простотом и

једноставношћу у свему. Увек је част и предност давао другима али некако спонтано и ненаметљиво. О својим добрим делима није говорио нити их је истицао. Био је рефлексно тих и повучен али ватреног духа. Стекла сам утисак да је за ближњег живот могао да дâ. Његов крај је то и потврдио. И поред тога што је био благ и меког срца, у понашању је испољавао својеврсну оштрину и озбиљност. Није истицао своју побожност. Но она је тако јасно сијала да је немогуће било не приметити је. Оно што ми је нарочито остало у сећању јесте велико смирење које је испољавао у различитим ситуацијама. Тако, на пример, када је сазнао да не може бити примљен у манастир Светога Саве Освећеног, мирно је рекао да је то воља Божија. Задивљујућа је била та његова љубав према Господу. Тако је силно желео да тамо остане, а тако мирно прихватио да је то немогуће. Није остао у манастиру Светога Саве Освећеног али је наставио монашки чисто да живи у свету. Он је у ствари у срцу и био монах. Рекао би човек, родио се да буде монах.

Ко мало воли - мало Господу даје, ко више воли - више и даје, а ко неизмерно много воли - он Господу даје свецелог себе. То је у свом животу показао отац Харитон. Свети Силуан Атонски каже: „Што човек више воли Бога на земљи у толико ће већој слави бити у Царству Небеском“. Слава мученика за Христа коју се удостојио добити отац Харитон само потврђује љубав коју је он имао према Господу а коју сам толико пута, по милости Божијој, имала прилике да на делу видим. Нека је зато слава и хвала Једноме у Тројици Богу који и у ово наше од греха охладнело време има своје ватрене, а потајне слуге. Амин.

Човек који је смрскао главу змије
(сећање хаџи Миодрага Раденковића из Ниша)

Упознао сам оца Харитона, као тадашњег Радослава, непосредно пред одлазак на поклоњење Светом и Животворном Гробу Господњем и другим светим местима у Светој Земљи. Остављао је утисак човека стабилна и чврста карактера пуног вере. Тада нисам знао за његове планове да, као и ја, у Свету Земљу оде са „картом у једном правцу.“ О себи скоро да није ништа говорио осим о духовним темама. Оно што ми је нарочито остало у сећању о његовом духовном лику јесте то да он не само да није имао страх од смрти него је смрт чак и презирао. Разговори о примерима светих људи који су храбро подносили муке и најљућу смрт су га испуњавали хришћанском радошћу и весељем. У светој земљи је дубоко доживљавао светиње и слагао их у срцу своме. Нисмо успели да останемо. Вративши се у Србију неко време смо заједно провели у манастиру Светог Јована Крститеља код Горњег Матејевца крај Ниша. У том периоду у њему се преломила одлука о одласку у неки наш манастир. Тада се мало отворио и оно што ми је из тог периода остало у сећању је његова прича о томе како је његов деда, у шуми ногом згазио главу змије (поскока).

Касније је наставио да живи у Нишу, углавном одлазећи на Литургију у цркву Светог Николе. Касније сам сазнао да је отишао у манастир Црна Река.

Као монаха Харитона видео сам га само једном. На његовом лицу се видела чврстина, одлучност и жива вера којом је презрео сваки страх од смрти. Наоружан таквом вером он је касније смрскао главу духовне змије и као победоносац и сведок победе Господа Исуса Хри-

ста виноу се у небеске дворе да се са Анђелима и свима светима вечно радује. Амин.

Ревносни монах спреман за страдање
(Сећање Радмиле Миме Крсћић из Ниша)

Коме је много дато од њега ће се много и тражити. Док примамо, нисмо ни свесни колико нам се даје. Време као прозранчно цецило издвоји важно од непотребног и када се осврнемо за собом, тек онда сагледамо чиме нас је то Бог у свом свезнању благословио и даривао. Када сам те 1995. године упознала ћутљивог и мирног Радослава нисам ни помишљала да је то својеврсни благослов.

На полупразној железничкој станици, тог мирног пролећног поднева 1995. године, група људи стајала је на перону очекујући воз којим ће неколицина њих кренути за Атину, а затим бродом наставити за Јерусалим. Као и сваке године и тада је отац Илија за своје вернике организовао пут у Свету Земљу у жељи да упознају места где је Господ проповедао Јеванђеље, где је страдао и васкрсао, а нарочито да окусе благодат Светог огња о чему нам је увек озарено говорио. Већина њих је требало да путује авионом. Сама помисао да се на тако важно поклоничко путовање иде најједноставније и комфороно, код неких од нас је изазвала негодовање па смо самоиницијативно, уз благослов оца Илије, организовали путовање бродом, по узору на прву групу која је 1992. године походила Свету земљу. Било нас је седморо и међусобно се нисмо познавали. Када смо ушли у воз упознали смо се. Одраније сам само донекле познавала

Миодрага. Радослав је био најћутљивији и најуздржанији. Сви смо отворили своја срца и причали о томе како смо доспели на ово путовање, само је он, иако пажљиво слушајући наше приче, о себи ћутао. Миодраг, који га је донекле познавао, рекао нам је да је Радослав на ово ходочашће пошао са нарочитим поводом, наиме он се спрема да остане у неком од ондашњих манастира и претходних неколико месеци се припремао за такав живот. Веровала сам да је његово уздржавање у складу са тим опредељењем. Стигли смо у Атину. Он је био тај који је ћутке преузимао наше најтеже торбе и носио их. Како је наш брод за Хаифу испловљавао тек сутрадан, слободно време смо провели у обиласку светиња у Атини и у разгледању Акропоља. Упорно сам покушавала да са Радославом поведем разговор, јер је својим уздржаним понашањем потакао моју знатижељу. Избегавао је да се фотографише. Тада сам му рекла да разумем његову потребу да се осамљује, али ако смо група, треба да се држимо заједно и да се не издвајамо. Тада се трудио да учествује у свему што бисмо као група договорили да радимо.

Следећа три дана смо провели на броду и то је било време када је ћутљиви Радослав помало почео да прича о свом животу. Тада сам сазнала да је рано остао без родитеља и да је са својим братом и сестрама имао прилично тешко детињство. Причао ми је о свом оцу рудару који је страдао у рударској несрећи, о мајци која је боловала, о сестрама које су га чувале после њене смрти. Иако нису били литургични, њихова вера у Бога била је природна. Отуда је и васпитаван да нема страх од смрти. Бога је као дете доживљавао кроз лепоту природе. Као дете, волео је да сам шета шумама и пропланцима и како ми је рекао: „Гледајући сву ту лепоту осећао сам Бога.“

Али његов прави преображај и трагање за истинитим Богом десио се након једног рационално необјашњивог догађаја на ратишту у Вуковару. Само Божјом интервенцијом остао је жив. По повратку са ратишта почео је да редовно одлази у цркву, да пости и да се причешћује. Упознао је оца Илију и све више је време проводио у манастиру Светог Јована.

Отац Илија је део свог живота провео служећи као ђакон у цркви рођења Господа Исуса Христа у Витлејему. Стога је својој духовној деци усађивао љубав према Светој Земљи и жељу да се поклоне Гробу Господњем и присуствују силаску Светог огња који се тамо дешава сваке велике суботе. Тако се и у Радославу појавила жеља да доживи то само Православној цркви подарено чудо. Пошто је већ сазревао у свом нахођењу да остатак живота проведе као монах, отац Илија му је предложио да покуша да то оствари у неком од манастира у Светој Земљи. Радослав је на ово ходочашће пошао озарен очекивањем да ће му Бог услишити молитву. Учествовала сам у његовом тихом радовању срећна што је самном поделио своју намеру.

По доласку у Јерусалим, придружила нам се и група која је путовала авионом. Смештај је био у ограниченом броју па су неки ходочасници остали без преноћишта. Радослав је своју постељу препустио другима. Време је проводио уз оца Илију. Очекивао је да ће отац Илија уз помоћ неких владика успети да му издејствује останак у манастиру. Отац Илија се смешкао и говорио: „Или манастир или женидба“.

У групи која је допутовала авионом био је и један отац са сином који је боловао од прогресивне дистрофије. Дечак се једва држао на ногама и отац га је по-

жртвовано носио куда год смо ишли. Радослав се одмах спријатељио са Предрагом и од тог тренутка најчешће је он носио болесно дете. У тој групи била је и једна веома пријатна девојка. И она се прикључила нашем друштву. Радослав је волео са њом да разговара. Неколико дана касније Раде је сазнао да највероватније неће моћи да остане у Светој Земљи. То га је у почетку много растужило и онерасположило. Све више времена је проводио у ћутању или спорадичном разговору са Б. Једном приликом ми се поверио да се нада да ће се ипак десити нешто што ће омогућити његов останак. Мало сам се нашалила да ће у том случају Б. бити тужна, а он је уздржано, али не вређајући се, одговорио да је све Божја воља.

Дошао је задњи дан нашег боравка и постало је извесно да од његовог останка нема ништа. До последњег часа је живео у нади. Мислим да је тада почео да размишља и о неким другим могућностима у животу. Питао ме је шта мислим о Б. Напоменула сам му да је само површно познајем, али да имам позитивно мишљење о њој.

По повратку у Ниш отишао је у манастир Светог Јована, али није дуго остао тамо. Био је помало љут на оца Илију сматрајући да није довољно озбиљно схватио његове намере. Поново сам почела да га виђам у Светониколској цркви где је долазио да присуствује Богослужењима. Разговарали смо о свему и рекао ми је да се телефоном чује са Б. Много се двоумио шта да ради. Питао ме је за мишљење. Рекла сам му да је и брак подвиг као и монаштво, да мора добро да измери шта је стварно у његовом срцу и да се одлучи. Најгори је средњи пут. Колико се сећам, то је било у септембру. После тог ра-

зговора виђала сам га још неколико пута. Б. је била у Нишу у посети пријатељици, тада су се видели, али њихов сусрет није испунио очекивања. Наједном му се изгубио сваки траг. Нико није знао где је. У срцу сам се надала да је отишао у манастир, али нисам смела ни да питам јер сам знала да он то не би волео. После извесног времена чула сам да је у манастиру Црна Река, што ме је изузетно обрадовало. Неколико пута сам га видела док је био искушеник. Једном приликом је мојој сестри и мени поклонио две иконе и испричао ми како вози џип без дозволе, јер он једини од монаха зна да вози. „А ако те заустави милиција?“ Рекао је да су га већ заустављали али да је Бог уз њега и он нема шта да изгуби. Нису му правили већих проблема.

Био је пожртвован монах и није се штедео. Из разговора са оцем Василијем, стекла сам утисак да Раде обавља све послове изван манастира, а и најтеже послове у њему.

Када смо се растајали замолила сам га да ме обавести о дану свог монашења како бисмо супруг и ја били присутни. Иако ћутљив и уздржан био ми је веома драг, био ми је као брат. Није ништа обећао. Његово монашење, као и цео живот било је усамљено и без велике помпе. Није дозвољавао да ми, склони преувеличавању свега, и од тог дивног чина направимо својеврсну сензацију. Можда је био у праву. Било је то једно сасвим обично монашење, једног сасвим обичног човека, који једноставно даје завет и преузима подвиг спреман да га испуни до краја. Са Радетом сам могла да будем пријатељ, али са оцем Харитоном то баш није било тако. Вест о његовом монашењу смо са одушевљењем примили. Муж и ја смо убрзо после тога отишли у Црну Реку да му чести-

тамо. Сва радосна пришла сам му прва и по обичају упитала:

- Како ти је име, брате?

- Име ми је Харитон, сестро, а где је теби муж? Треба да идеш са њим, а не испред њега.

Када се политичка ситуација на Косову погоршала, Харитон је прешао у Призрен, у манастир Светих Архангела. Својом пожртвованошћу и неустрашивошћу пролазио је кроз шиптарске барикаде као што је и онај цип возио без дозволе. Стизао је свуда где је било потребно нешто однети. Био је својеврсна жива комуникациона веза између косовско – метохијских манастира.

Оца Харитона сам последњи пут видела на монашкој слави Светих Врача Козме и Дамјана у Зочишту, оне страшне 1998. године, 13. и 14. новембра. Све је говорило да се на Косову спрема велико страдање. Пuteви су већ били блокирани стално су се дешавала киднаповања и убиства. Муж и ја смо у последњем тренутку решили да кренемо на славу у Зочиште јер смо се бојали да више то неће бити остварљиво. Муж је назвао манастир Светих Архангела да пита о трасама пута којима можемо стићи до Ораховца. Јавио се отац Харитон и рекао да је једино могуће проћи од Приштине преко Липљана, Штимља и Суве Реке до Призрена, па одатле до Ораховца. Гледајући спаљена села уз пут, доживљавајући гранатирање војног камиона и погибију једног нашег војника осетила сам велики страх и питала се како отац Харитон то више пута дневно, сваки дан преживљава и не одустаје. После серије веома непријатних доживљаја на путу стигли смо до Зочишта, пресрећни што смо живи. Сви су се радовали са нама. Једва сам чекала да видим Харитона и да га питам како он то

савладава. Ошинуо ме је својим строгим али у исто време братским погледом: „Чега да се плашим? Ја сам монах, сестро.“

Јуна месеца 1999. године чула сам да је један од монаха из Светих Архангела нестао. Одмах сам помислила да би то могао бити отац Харитон. Из поузданих извора сам сазнала да се заиста ради о њему, као и начин како се то догодило. Пошто ми је било веома тешко, један од монаха ми је рекао нешто што је суштина целог овог догађаја: „Мислим, да је од свих нас, отац Харитон био једини заиста спреман за страдање.“

Драги мој брате и оче Харитоне, помислим и сада много пута на тебе и на какав би ме начин погледао када бих учинила ово или оно. Мени је Бог много дао. Један од највећих дарова је баш познанство са тобом. Молим те, помози ми да својим животом оправдам неизмерну љубав Божију којом ме несебично обасипа. Моли се за мене многогрешну, јер од мене ће се много и тражити.

Човек храброг срца и практичног духа (Сећање Мирјане Раденковић из Ниша)

Моја велика жеља да Ускрс доживим у Јерусалиму остварила се 1995. године. Била сам са групом коју је повео отац Илија, игуман манастира Свети Јован. Због посла нисам могла да на ово поклоничко путовање путујем бродом као што су учинили моја сестра Мима, Раде и још неки ходочасници. Тако сам Радета упознала по доласку у Јерусалим. Нашу превелику групу од 65 људи није било лако организовати. Обилазили смо На-

зарет, Тавор, Јордан и друга места, аутобусима у које ни по коју цену није смело да се смести више од 50 путника. То је стварало нерасположење и нервозу које је већина прихватала као искушење. Исто тако, било је потребно организовати ноћење за све те људе са различитим захтевима који су се у ходу мењали. Било је тешко удовољити свима. У тој групи добрих, али неодлучних и несналажљивих верника, издвојио се наш суграђанин Радослав који је вољом и смислом за практично, уз Миму, успевао да свима нама олакша и улепша путовање. Када је на Велики Петак нестао један од ходочасника он је био неуморан у потрази.

Познанство са Радетом већ је у Јерусалиму прерасло у пријатељство. Десетак младића решених да остану у Светом граду силом прилика се вратило кући. Један од њих био је и Раде који је одмах затим отишао у манастир Црна Река. Посетили смо га у време манастирске славе Свети Јован Владимир. Миму и мене дочекао је као рођене сестре. Помогao је да нам се поправе кола, показао нам манастир, побринуо се да будемо послужене и на крају нам поклонио по једну икону за успомену. На растанку смо изразиле наду да ћемо се видети на следећој слави, али он није веровао да ће и следеће године бити у Црној Реци. Убрзо сам сазнала да је наш Раде постао отац Харитон и да се налази у Светим Арханђелима у Призрену. Више га нисам видела. Само смо измењивали поздраве. Након бомбардовања се нисам изненадила што је он, онако несебичан, људима који су остали изоловани у призренској цркви обезбеђивао храну и лекове. Он је имао срца да се пробије кроз масу непријатељски расположених људи да његови не би оскудевали ни у чему. Оно што се касније десило познато је свима.

Уз дубоку тугу што га више нема осећам велику срећу
што сам имала прилику да га упознам.

Крај и Богу слава!

С А Д Р Ж А Ј

Предговор 4

Житије 9

Сведочења 87

